Ţara este întâi a lui Dumnezeu şi numai apoi a noastră

PERMANENŢE

ANUL I – NR. 2
FEBRUARIE 1998

CULTURAL POLITIC SOCIAL

16 PAGINI
2000 LEI

ÎN CEASUL AL UNSPREZECELEA

Însufleţiţi de un ţel suprem de-a lungul luptelor noastre, el a dobândit, pentru noi, prestigiul unei realităţi eterne. Fie că îl vom vedea ori nu istoriceşte împlinit, am ajuns să fim astfel plămădiţi de încercările vremurilor, încât să nu ne mai zdruncine nimic în certitudinea adeveririi acestui ţel, aici pe pământ sau dincolo de lume. Un donquijotism religios, desigur, şi poate şi mai rău, ar decreta realiştii de profesie. De aceea, deşi "zidul de ură şi de mişelie" care împresura acum şaizeci de ani Legiunea a crescut între timp, totuşi, acest cumul de adversităţi nu ne-a aruncat şi n-o să ne arunce în deznădejde. Cu toate că, după judecata obişnuită, motive de a ne îndoi de sorţii luptei noastre avem prea destule. Căci oricât am fi de învinovăţiţi şi ne-am învinovăţi noi înşine, nu face parte din ordinea normală, ca un organism care, în 1938, devenise prima forţă politică a ţării, să fie ţinut în continuare în afara legii şi să i se interzică de-a putea interveni, în vreun fel oarecare, la redresarea acestui vas în derivă, care este societatea noastră de interminabilă tranziţie, şi pe care cei ce au făgăduit să-l piloteze după steaua lui polară, l-au pilotat după altă stea.

Aşa se întâmplă că, uneori, ne întoarcem fără voie la acel sfârşit al lui 1989, când am făcut un pas considerabil în detronarea comunismului statal şi când puteau fi puşi, în chip promiţător, termenii unui mare început în România. Căci scăpaţi de călăi şi eliberaţi dintr-o uriaşă închisoare denumită democraţia de tip popular, atunci suferinţa pe care o îndurasem, cu toată lumea românească în comun, ne revelase şi o soartă şi chiar o condiţie comună, gata să lege între ele direcţii până la un punct disparate şi mai ales să ne facă să punem umărul unii pentru alţii, ştiind că îl punem pentru toţi, da, în sfârşit, cu adevărat pentru toţi. Dar această salutară, feerică perspectivă a fost ratată nespus de curând. Era, de fapt, o recidivă. E cazul să spunem acum că preliminariile unui asemenea moment le mai trăisem cu mulţi ani înainte. Ce-i drept, le trăisem într-un timp mult mai îndelungat şi cu şanse mai sigure. Era prin 1948 şi în anii următori, aşadar pe vremea când ţărăniştii, liberalii şi socialiştii se întâlniseră cu legionarii în temniţele comuniste.

Se ştie acum îndeajuns că în viaţa de închisoare oamenii se scrutează mai profund şi fără menajamente, între ei şi pe ei înşişi. O dată cu hainele lăsate la magazie, şi sufletul îşi lasă fardurile lui. Oamenii se cunosc acolo din afecţiune, din curiozitate, dar, mai sigur, ca să se apere împreună de acelaşi duşman. Or, din toate amintirile noastre, ca şi din toate mărturiile care ne-au parvenit, s-a desprins limpede o lume, mult mai numeroasă, care îşi păstra convingerile, în opoziţie cu cealaltă, care şi le pierduse. Fiecare din aceste lumi îşi avea legile, coeziunea şi unitatea ei, căci altfel n-ar fi stăruit, una în cerbicie, iar cealaltă în capitulare. Erau, în primul rând, două categorii umane, şi doar apoi politice, care, în fondul lor, şi-au conservat fizionomia, cu neînsemnate modificări, până la capătul detenţiei. În afara categoriei, mult mai puţin numeroase, care se complăcea în duplicitate şi trădare, cealaltă categorie, adică imensa majoritate a deţinuţilor politici, constituită din liberali, ţărănişti şi socialişti, forma în linii mari, cu legionarii împreună, aceeaşi comunitate. Cine gândea lucid la o acţiune politică viitoare, nu putea crede în perspectivele ei, fără reactualizarea comunităţii de atunci, cel puţin în urmărirea obiectivelor fundamentale.

Dar această conexiune înfăptuită în umbra închisorilor, între organismele reprezentative ale colectivităţii naţionale, în loc să genereze mai târziu o largă cooperare politică, nu numai că nu a fost fructificată în momentul în care o impunea conjunctura, ba dimpotrivă, s-a ajuns la ignorarea ei şi a îndatoririlor care decurgeau din ea, ca şi cum n-ar fi existat niciodată. Căci în primele zile ale lui 1990, imediat după instalarea noului for politic, ce îşi arogase atribuţii de Parlament, în care, împreună cu cadrele Partidului Comunist, erau încorporaţi şi reprezentanţii celorlalte orientări, s-a decis interzicerea Mişcării Legionare de a se constitui în partid şi de a participa la viaţa politică. De data aceasta, partidele liberal, ţărănist şi socialist, în loc să comunieze cu legionarii, aşa cum făcuseră în temniţele comuniste, semnau un act împreună cu cadrele din prima linie ale partidului comunist, act care continua ostracizarea legionarilor, ca pe timpul regimului decedat în '89, în ale cărui închisori, antecesorii unora dintre demnitarii de azi făceau pe atunci front comun cu legionarii.

Această anomalie în ordinea politică şi morală ne redeşteaptă un episod care s-a petrecut imediat după 23 august 1944. Atunci, noul ministru de justiţie, Lucreţiu Pătrăşcanu, membru în aceeaşi formaţie guvernamentală din care făceau parte şi delegaţii partidelor istorice şi care succeda echipei Antonescu, semna un decret de amnistiere a tuturor condamnaţilor, care elibera hoţii, tâlharii şi toată pleava deţinuţilor de drept comun, dar îi ţinea mai departe în închisoare pe legionari. Nu mult mai târziu, Lucreţiu Pătrăşcanu era executat de tovarăşii săi, iar partidele istorice şi celelalte formaţiuni din rezistenţa naţională umpleau închisorile, pentru aproape două decenii, alături de legionari. Dar legionarii au dat uitării faptul că partidele istorice şi socialiştii acceptaseră decretul semnat de Pătrăşcanu, şi nimic nu i-a oprit de la o conduită amicală cu ele, care a luat uneori forme de fraternizare, pe întreg parcursul temniţelor comuniste.

Membrii aceloraşi partide, care au votat menţinerea legionarilor în afara legii şi după 1989, ştiu că aceştia le-au dat votul lor şi în '90, şi în '92, şi în '96 şi i-au sprijinit în sânul opiniei publice în toate confruntările din 1946 până acum. Dar a nu lua în seamă bunele sentimente pe care ţi le cultivă cineva, care ar fi fost totuşi îndreptăţit să-ţi manifeste reversul lor, înseamnă să comiţi o gravă inoportunitate politică, dar mai presus de orice înseamnă să derogi de la buna rânduială a raporturilor omeneşti. Şi ne întrebăm dacă guvernanţii de astăzi au înţeles, măcar acum, în ceasul al unsprezecelea, când impasul în care se află le dă un ultimatum, că asemenea derogări, insignifiante ori majore, se plătesc nu numai de ei, dar şi de toată ţara.

Mircea NICOLAU

ARON COTRUŞ

CORABIA VERDE

Corabia se frământă şi se răsuceşte
în luptă cu valurile ce-o izbesc tâlhăreşte
şi apele cresc ca din hău năsdrăvane,
căpitane! căpitane! căpitane!

Învinsă pe-o clipă, sub valuri se pierde
parcă de-a pururi, corabia verde
năprasnic muşcată de uragane,
căpitane! căpitane! căpitane!

Prin potopul ce zălud o răstoarnă,
s'aud prin văzduh ca o goarnă,
peste-ale mării nesfârşite noiane,
poruncile tale de proroc, căpitane!

Şi iată, deodată se'nalţă semeaţă...
iarăşi, Crăiasă peste timp, peste ceaţă,
peste-ale apelor titanice toane,
corabia ta verde, o, căpitane!

Zănatec aleargă prăpădul pe ape,
tot mai aproape şi mai aproape,
dar duhul mai tare-i ca-ale mării prigoane,
căpitane! căpitane! căpitane!

Gata cu toţii să murim în picioare,
pe marea aceasta ce crâncen ne doare,
spargem talazuri, înfrângem bulboane,
cu gândul la tine, o, căpitane!

Lupta e cântecul şi biblia noastră
holde vor creşte de sămulastră
din cremenea oarbă, din pietroase mormane
şi din sângele nostru, o, căpitane!

Moartea iarăşi de-ar sălta pe punte,
sărire-ar fulgeriş cine s'o'nfrunte,
printre mii şi mii de uragane,
căpitane! căpitane! căpitane!

Bucureşti, mai 1939

DREPTUL LA ADEVĂR*

În legătură cu Tratatul Româno-Ucrainean

Întruniţi pentru a sărbători a 79-a aniversare a unirii Basarabiei cu România, nu putem trece cu vederea tratativele ce se poartă între România şi Ucraina şi care se prevede a avea consecinţe nefericite pentru soarta Basarabiei, a Bucovinei de Nord şi a României în general.

Declaraţiile care se fac de cele două părţi sunt mai mult decât neliniştitoare. Dacă cele venite din partea Ucrainei nu ne miră prea mult, dat fiind că ne demonstrează a fi moştenitoarea Rusiei în ceea ce priveşte tendinţa de a acapara alte teritorii – ce ne aminteşte de pretenţiile pe care le avea Ucraina în 1918 asupra întregii Basarabii –, în schimb declaraţiile făcute de oficialităţile române ne-au determinat să luăm poziţie şi să prezentăm punctul nostru de vedere. Arătăm ceea ce au declarat reprezentanţii români: "România nu are pretenţii teritoriale faţă de Ucraina" sau "România va face sacrificii teritoriale importante". Asemenea declaraţii nu înseamnă altceva decât trecerea definitivă a teritoriilor din sudul şi nordul Basarabiei şi a Bucovinei de Nord la Ucraina.

Se pare că acesta este preţul pe care trebuie să-l plătească România pentru a intra în NATO. Dar se poate oare condiţiona problema frontierelor şi respectiv a teritoriilor de cea a intrării în NATO?

Cunoaştem din precedentele tratative ale României cu Ungaria că marile puteri au intervenit pentru a găsi o cale de compromis din partea ambelor părţi. A lăsa de data aceasta România singură, în faţa intransigenţei Ucrainei, a unui stat mai mare şi mai puternic, rămas cu aceeaşi gândire conservatoare expansionistă şi a condiţiona intrarea în NATO de nemodificarea actualelor frontiere (chiar dacă acest lucru nu se spune direct) ar fi mai mult decât condamnabil. Din desfăşurarea evenimentelor până în prezent, vedem că România s-a angajat, ca într-o cursă contra cronometru, dorind să încheie Tratatul până la întrunirea din iulie de la Madrid, unde se vor decide ţările care vor intra în NATO. Această grabă nu credem că este justificată, deoarece sunt încă aspecte ce plutesc în incertitudine:

1. Nu ştim dacă încheierea Tratatului cu Ucraina (în situaţia grea şi complicată ce se cunoaşte) reprezintă condiţia *sine qua non* a intrării în NATO.

2. Nu ştim dacă la Madrid se va decide intrarea României în NATO, chiar în ipoteza semnării Tratatului cu Ucraina.

Graba într-o problemă diplomatică atât de importantă şi sensibilă nu poate decât să strice.

Se spune, de asemenea, că actuala conjunctură internaţională, încorsetată prin acordurile de la Helsinki şi Paris privind intangibilitatea actualelor frontiere, ar constitui un impediment pentru români. Dar aceste acorduri nu exclud modificări de frontiere, dacă cele două părţi cad de acord (vezi cazul Germaniei).

Mai importantă, însă, ni se pare intransigenţa pe care a adoptat-o partea ucraineană, bazată pe lipsa voinţei de a intra în NATO, dar mai ales pe a interesului pe care Occidentul îl arată Ucrainei în cadrul jocului politic triunghiular Occident – Ucraina – Rusia. Încă un motiv ca marile puteri occidentale să medieze (chiar dacă nu direct) în problema Tratatului româno-ucrainean.

În ceea ce priveşte teritoriile româneşti ocupate de Ucraina şi respectiv frontierele, îşi poate imagina cineva că o perioadă de stăpânire a unor teritorii de 55 de ani poate anula o istorie a românilor de peste 2000 de ani? Pe aceste locuri s-a format şi s-a dezvoltat poporul român. Aici s-a scris istoria noastră bimilenară. Cetăţile Hotin şi Cetatea Albă, martore ale acestei istorii, se află astăzi pe teritoriul Ucrainei, care prin graţia lui Hitler şi Stalin (referire la acordul Ribbentrop-Molotov) le stăpâneşte.

Putem noi românii uita istoria multiseculară (de aproape cinci secole) a Basarabiei şi Bucovinei de Nord în cadrul statului voievodal Moldova – cuprins între Carpaţi, Nistru şi Marea Neagră –, în care erau incluse aceste teritorii ce aparţin acum Ucrainei?

Cunoscând cum s-au format actualele frontiere vom fi în măsură să apreciem justeţea cauzei noastre. Ele s-au stabilit în condiţiile politice ale anului 1940, imediat după ocuparea Basarabiei de către URSS (28 iunie 1940), urmare a ultimatumului dat de puterea sovietică. O foarte scurtă retrospectivă ne va permite să înţelegem cum s-au născut aceste frontiere şi legitimitatea lor.

În anul 1924 ia fiinţă RASS Moldovenească în componenţa RSS Ucrainene, teritoriu situat pe stânga Nistrului. O dată cu înfiinţarea noii republici "autonome" moldoveneşti se lansează propaganda existenţei limbii moldoveneşti, distinctă de cea română şi a necesităţii unirii tuturor teritoriilor moldoveneşti (referire la Basarabia). În anul 1936 se aduc unele amendamente la Constituţia RSS Ucrainene, prevăzându-se la art. 22 că "stabilirea frontierelor RASS Moldoveneşti este de resortul exclusiv al Congresului Sovietelor din Ucraina". La 28 iunie 1940, întreaga Basarabie a fost inclusă în componenţa RASS Moldoveneşti, deci sub jurisdicţia RSS Ucrainene. Pe baza prevederilor constituţionale menţionate mai sus, Ucraina a procedat la stabilirea frontierelor. În mod arbitrar şi unilateral ea a încorporat la Ucraina teritoriile din sudul şi nordul Basarabiei (peste trei judeţe), ciopârţind astfel integritatea Basarabiei – lucru ce nu s-a făcut nici în perioada ocupaţiei ţariste din anii 1812-1918. Ucraina şi-a însuşit în 1940 cât a vrut şi cum a vrut.

Este de remarcat că frontierele de est ale RASS Moldoveneşti de peste Nistru au fost modificate, reducându-se substanţial suprafaţa teritorială faţă de cum fusese stabilită în 1924, rămânând doar o fâşie de-a lungul Nistrului. Rolul pentru care a fost înfiinţată RASS Moldovenească se terminase prin cucerirea Basarabiei. Aceste evenimente sunt de natură să ne demonstreze rolul vremelnic al frontierelor în fosta URSS. Frontierele se modificau potrivit scopurilor politice şi expansioniste urmărite de Moscova şi Kiev. De altfel, frontierele care departajau ex-republicile URSS aveau o cu totul altă funcţionalitate decât frontierele aşa cum sunt ele cunoscute la celelalte state. În URSS ele aveau mai mult caracterul unor delimitări administrative, căci adevărata Patrie, care se slăvea şi cânta, era Patria Sovietică.

Pentru a justifica totuşi ocuparea acestor teritorii, Ucraina aduce azi argumentul prezenţei unei importante populaţii de etnie ucraineană şi rusească. Acesta nu poate să fie, după opinia noastră, un argument în sprijinul pretenţiilor ei, ci din contră, o adevărată autoacuzare, deoarece situaţia etnografică din prezent este rezultatul politicii de deznaţionalizare, colonizare şi imigrare pe care Rusia şi Ucraina au dus-o în anii ocupaţiei. Pentru a nu fi acuzaţi de părtinire, vom aduce dovezi ce ne sunt oferite chiar de autorităţile străine care au făcut recensământul populaţiei, la scurt timp după ocuparea teritoriilor respective. Astfel:

În Bucovina, în anul 1775, conform unui recensământ, românii erau în proporţie de 77%, iar nerománii, inclusiv ucrainenii (rutenii şi huţanii), reprezentau 23%, cuprinzând: 6305 ruteni, 5560 huţani, 2630 evrei, 2470 ţigani şi 290 armeni. De menţionat că atât rutenii, cât şi huţanii se stabiliseră la o dată relativ recentă în Moldova de Nord, denumită după răpire Bucovina. Primii, după cum sunt semnalaţi în diverse scrieri, "sunt fugari de pe moşiile boiereşti polone din Galiţia", ceilalţi (huţanii) "s-au strecurat în decursul vremii din Pocuţia în Moldova".

În Basarabia, în anul 1817 (la cinci ani după ocupare), conform datelor furnizate de autorităţile ruseşti, proporţia românilor era de 86,35%, a ucrainenilor (rutenilor) de 6,5%, a ruşilor şi lipovenilor de 1,2%, iar restul de 5,95% reprezenta alte naţionalităţi (evrei, ţigani etc.).

Este locul să arătăm că în anul 1940, ţinutul Herţa a trecut pentru prima dată în stăpânirea ruso-ucraineană, în condiţii mai mult decât samavolnice. În această regiune, proporţia românilor era atunci de 92%, iar a ucrainenilor de 0,05%. În întreg judeţul Dorohoi erau doar 120 de ucraineni. Într-o proporţie asemănătoare se situa şi minoritatea rusă.

Se ştie că în anii ocupaţiilor s-a dus o politică brutală de rusificare şi ucrainizare, de deznaţionalizare, de deportare, de strămutare a populaţiei româneşti în alte regiuni ale întinsei Rusii, de colonizare şi imigrare masivă a populaţiei ucrainene şi ruse, de încătuşare şi prigonire a limbii băştinaşilor. În asemenea condiţii de prigoană naţională, peste 140 000 de români moldoveni şi-au pierdut limba maternă numai în ultima jumătate de veac. Un adevărat genocid etnic.

Ne-am fi aşteptat din partea comunităţii internaţionale să întreprindă măsuri şi acte reparatorii faţă de românii care au suferit şi de readucere la locurile natale a celor care au fost dislocaţi, aşa cum s-a întâmplat după prăbuşirea altor dictaturi. Din nefericire, lucrurile se petrec cu totul altfel, în detrimentul celor care au pătimit, iar cei vinovaţi sunt într-un fel recompensaţi, rămânând stăpâni pe pământurile ce nu le-au aparţinut în trecut niciodată.

Pe lângă aspectele istorice şi etnografice arătate mai sus, există grave încălcări ale unor principii juridice cu valabilitate universală. Ne referim în primul rând la legalitatea frontierelor (frontiere care fac obiectul tratativelor de azi) stabilite prin Tratatul de Pace cu România, semnat la Paris, la 10 februarie 1947, în special în articolul 2, din care citâm: "Frontiera sovieto-română este fixată în conformitate cu Acordul sovieto-român din 28 iunie 1940". Dar asemenea acord nu a existat. Nu a fost decât ultimatumul care a fost dat atunci României de către URSS. Fundamentându-şi susţinerea şi actul întocmit pe un neadevăr, acest articol şi respectiv Tratatul sunt lovite de nulitate juridică absolută – verdict pe care l-ar da orice for jurisdicţional din orice ţară civilizată.

În aceeaşi ordine de idei arătăm că în condiţiile de armistiţiu comunicate de URSS guvernului român la 20 iunie 1944 s-a prevăzut la punctul 2: "Restabilirea frontierei româno-sovietice după Tratatul din 1940". Tratat ce nu a existat. Acelaşi fals, aceeaşi nulitate.

Urmând şirul acestor reglementări (Legi, Hotărâri etc.), cum sunt cele privind constituirea RSS Moldoveneşti şi încorporarea sudului şi nordului Basarabiei şi a Bucovinei de Nord la Ucraina, bazate pe aceleaşi "acorduri" şi "tratate" inexistente, se impune în mod logic – ca o reacţie în lanţ – considerarea lor ca acte nule sub aspect juridic.

În acelaşi spirit trebuie privit pactul Ribbentrop-Molotov. Dezavuarea lui de către majoritatea ţărilor, inclusiv Rusia, atrage implicit anularea tuturor consecinţelor ce decurg din aplicarea lui, nemaivorbind de aspectul moral. Ce valoare legală şi etică poate avea azi un tratat româno-ucrainean bazat pe un pact care a fost urzit de doi dintre cei mai odioşi dictatori pe care i-a avut Europa secolului XX? Se pot accepta şi legaliza, azi, frontiere elaborate de mintea unor dictatori sceleraţi?

Toate aceste aspecte ne determină să considerăm că un eventual tratat româno-ucrainean, care ar prevedea în mod explicit sacrificarea teritoriilor istorice româneşti, nu va putea fi judecat de românii de oriunde decât ca un tratat care a mutilat istoria, care a lezat morala şi care a desconsiderat practicile şi principiile internaţionale de drept.

22 martie 1997, Köln, Germania

Asociaţia Ortodoxă Română din nord-vestul Germaniei
Cercul cultural "Independenţa"
Comunitatea românilor din Franţa
Alianţa pentru sprijinirea Basarabiei
Comunitatea românilor din Spania
Asociaţia foştilor combatanţi

* Text primit la redacţie în legătură cu împlinirea unui an de la semnarea Tratatului româno-ucrainean.

Imn Camaraderiei

Oamenii trebuie învăţaţi să iubească. Să iubească larg, cu acea aspiraţie proprie lumilor lui Dumnezeu.

Trebuie învăţaţi să iubească aşa cum îi înveţi să scrie, aşa cum îi înveţi istorie, aşa cum îi înveţi să înoate, cum îi înveţi să cânte sau să se închine.

Trebuie puşi să facă acest exerciţiu zilnic, ca să-l înveţe, aşa cum învaţă alte lucruri pe care le cere viaţa de la ei şi care trec în deprinderi, rămân organice.

Trebuie educaţi să simtă şi deci să ia faţă de făpturile lui Dumnezeu atitudinea aceea de incantaţie, de îmbrăţişare nevăzută şi de contopire pe care insul o ia neforţat în faţa unui peisaj alpin alinat de lumina zorilor, sau în faţa mării frământate şi chinuite de furtună.

Trebuie învăţaţi să coboare din nou în lumea aceea de taină, despre care cuvintele nu pot povesti nimic, acele ţinuturi insesizabile, în care se pot arunca punţi de aur, grele, de la suflet la suflet.

Trebuie învăţaţi să se lepede de însingurare şi să purifice, prin renunţare la orgolii şi răutăţi, atmosfera de lumină în care vor să vâslească sufletele lor.

Trebuie puşi să cucerească, prin exerciţiu zilnic, prin lepădare de sine, acea stare de conştiinţă şi de suflet pe care cineva o numeşte aşa de cuprinzător: capacitate de dragoste.

Cineva, din lumea românească, a auzit din nou acest comandament dumnezeiesc care se pune neamului nostru. Prin el avem azi certitudinea copleşitoare că această ardere extatică în dragoste, care îţi dă senzaţia de zbor, este punct de plecare şi ţintă supremă a omului pe pământ. E singura cale de izbăvire în lumea de aici şi în lumea de apoi.

Şi atunci, omul acesta a început lucrul inimii lui cu îndemnul scos din experienţa sufletească proprie:

> "Unde sunteţi numai trei legionari, trăiţi ca fraţii între voi: unire, unire şi iar unire.
>
> Sacrifică tot, calcă-te pe tine în picioare cu toate poftele şi cu tot egoismul din tine, pentru această unire. Ea, unitatea, ne va da biruinţa. Cine este contra unităţii, este contra biruinţei legionare.
>
> Nu-ţi vorbi de rău camarazii. Nu-i pârî. Nu şopti la ureche şi nu lăsa să ţi se şoptească. În singurătate, roagă-te lui Dumnezeu, în numele morţilor noştri, pentru ca să ne ajute să suferim toate loviturile, până la capătul lor şi până la marea înviere şi biruinţă a neamului românesc."

De aici se ridică azi, din acest cald, rotund şi tunător îndemn, o lume nouă, unitară, învăţată să facă acest exerciţiu al dragostei, arcuită înlăcrimat peste jertfe, într-o fervoare mistică şi cântând cu ochii ridicaţi spre cer aceste măsuri cu cadenţă de transfigurare.

Cine poposeşte în lumea legionară, întâlneşte în cuprinsul ei un fenomen pe cât de nepipăibil, pe cât de necuprins în forme, pe atât de viu şi de adâncit în temelia acestui centru ce se cristalizează azi în forme pure din magma vieţii româneşti: duhul camaraderiei, prezent în toate faţetele Mişcării Legionare.

Un sentiment care se întregeşte, întinzându-se spre cele mai depărtate margini de lume legionară şi crescând din dragoste ca un crin din lumină.

Cine nu a simţit bucuria camaraderiei, adiindu-i pe frunte ca o boare sfinţită şi susurându-i în sânge ca o melodie nepământeană, acela n-a trăit o experienţă sufletească mare şi nu a ajuns încă în miezul lumii legionare.

Unde se întâlnesc doi inşi din această lume, două mâini se ridică scurt de la inimă la cer. Ochii înoată şi ard într-o lumină pornită dinlăuntru. Două zâmbete se rup din lumea unor certitudini din care nu se împărtăşesc decât ei. Două mâini se strâng cu căldură, cu senzaţia întâlnirii apelor în limanuri. Sufletele se întâlnesc în cupele palmelor.

Aceasta-i faţa văzută. Dincolo de ea începe orchestraţia sublimă. Cadenţa e desăvârşită. Acest legământ de credinţă le umple toată viaţa. Ei nu mai au legături înapoi, într-o lume personală. Priveliştile vechi, proprii, au adormit. Nici o priveliştе din altă lume decât aceasta nu-i mai leagă. Ei privesc numai înainte, într-o identitate de spirit, într-o puritate de sentiment care-i înfăşoară laolaltă, punându-i într-o rezonanţă desăvârşită.

Cine ştie ce zid de temniţă îi va acoperi pentru credinţa lor? Cu oricare te gândeşti că s-ar putea să dormi îmbrăţişat sub ţărâna românească, îmbrăţişare de vis prelungit peste veacuri.

Cine ştie ce trudă prelungă îi aşteaptă, din ce ciutură de răcoare vor bea împreună, pe ce linie de atac vor muri cântând pentru România Legionară? Şi-şi vor surâde în clipa din urmă ca acum, când se întâlnesc sau aici, în "Imprimeriei 3", sau dincolo, sub cerul Moldovei, într-un sat neştiut, sus în culmea Mestecănişului, în Dobrogea lui Mircea sau în Orheiul Basarabiei.

Toate dorurile şi visele lor se aştern înainte sub pecetea visului celui mare: Dumnezeu şi Neamul. O senzaţie de trăire mai deplină nu se poate întâlni în afară de această lumină a dragostei inundând din cerul camaraderiei.

Există o voluptate în acest sentiment. El îţi dă o stare interioară de vibraţie pe care nu o poţi împărtăşi, desigur, deplin nimănui, un soi de euforie proprie, dacă i se poate spune aşa, sub imperiul căreia toate bunurile imediate ale pământului îşi pierd categoric valoarea faţă de fericirea imensă pe care ţi-o procură sentimentul dăruirii pentru toţi.

Pentru cei mulţi, rămaşi până acum în afară, şi care nu îşi pot explica fenomenul repetatelor biruinţe legionare, misterul care îi poartă spre jertfă pe oamenii lumii acesteia, dezlegarea stă în putinţa apropierii de această comuniune spirituală sprijinită pe dragoste şi pe sacrificiu.

Virtuţile acestea, exersate, i-au ars şi i-au curăţit. O decenţă înaltă a pus stăpânire pe suflete. Sentimentul onoarei creşte viforos sub soarele camaraderiei. Preocupările materialiste, răvăşirile inutile, pofta de câştig ieftin patima unui trai îmbuibat, toate dispar sub zodia ei şi un dor de dăruire totală se înscăunează, stăpân şi domn peste sufletele tuturor.

Sentimentul acela de însingurare, deprimant, bolnăvicios, sterp, caracteristic celor ce au căutat împlinire în bucuriile pământeşti al cărnii nu mai încearcă pe nimeni, dacă a păşit sub zodia legămintelor noi.

Lângă tine cântă cutremurător camarazii, camaradele. În dreapta şi în stânga, înainte, înapoi simţi umerii lor, bloc păşind spre un destin de ispaşă şi de lumină, spre certitudine, spre o ţară nouă, cu aureola pe frunte, spre împăcări şi armonii.

Prin inimile lor, prin inima ta trece, venind din adâncuri de veleaturi, unda înduioşată a tuturor jertfiţilor pentru Dumnezeu, pentru Dreptate, pentru Neam. Aceeaşi undă domnească, largă, rotundă, pe creasta căreia au tremurat inimile moţilor lui Horia şi ale lui Iancu, inimile oştenilor de credinţă ai lui Ion Vodă, inimile pandurilor lui Tudor, inimile gemene ale camarazilor Moţa şi Marin şi care va trece dureros de dulce, mai departe, în veacurile ce vin prin inimile altor fericiţi.

Unda destinului unui neam care poartă acum în prova ei lagunară floarea albă a camaraderiei legionare.

Dumnezeu a trimis cuiva puterea să-i înveţe pe români să iubească.

Sub ochii aceluia creşte acum din cerul tuturor primăverilor trecute şi viitoare o lume limpede ca lumina munţilor după ploaie.

Iordache NICOARĂ*

("Ideea românească", nr. II /1937)

** Apreciat de profesorul G. G. Longinescu încă de pe vremea studenţiei, Iordache Nicoară († 1939) a devenit conferenţiarul acestuia la catedra sa de chimie din Bucureşti.*

Luptător de prima linie, suflet ales şi de o neţărmurită generozitate, a fost întotdeauna un exemplu de dragoste şi camaraderie. Înălţat pe cele mai înalte trepte ale ierarhiei legionare, şi-a onorat atribuţiile în toate prigoanele pe care le-a îndurat Legiunea până în 1938. Prezenţa lui în lagărul de le Miercurea Ciuc în timpul prigoanei carliste întărea convingerea că Legiunea este o selecţie de elemente excepţionale în sânul comunităţii româneşti. Executat în imediata apropiere a lagărului din Miercurea Ciuc, şi-a păstrat aceeaşi altitudine a ţinutei când, în minutele care au precedat uciderea lui şi a celorlalţi 43 de camarazi, a spus pentru toţi "Tatăl nostru". Sora lui, care purta numele călugăresc maică Mihaela, continuă tradiţia de luptători a familiei, încheindu-şi zilele, printr-o coincidenţă semnificativă, în închisoarea de le Miercurea Ciuc, în preajma căreia a fost ucis şi fratele său.

VASILE BĂNCILĂ
SAU VOCAŢIA PEDAGOGIEI METAFIZICE
- la o sută de ani de la naştere -

Poate nici unul dintre elevii şi prietenii lui Nae Ionescu nu a trăit cu atâta intensitate fiorul metafizic ca Vasile Băncilă, căci el a tratat metafizica nu ca o speculaţie filosofică, ci ca o trăire, ca un mod de salvare. Pentru el "realitatea metafizică este totul şi este marea (lui) obsesie".

Vasile Băncilă delimitează precis activitatea metafizică de cea ştiinţifică, căci metafizica lui are o finalitate transcendentă şi o legătură "cu viaţa organică comunitară şi cu destinele ultime ale omului".

"Metafizicismul – spune Băncilă – împânzeşte pentru noi toate problemele, sensul transcendental fiind maiestatea care dă fiecăruia coeficientul de valorificare şi legitimaţia de dăinuire."

Obsesia lui metafizică merge atât de departe încât totul este trecut prin filtrul metafizicului, totul capătă culoare metafizică: şi psihologia, şi estetica, şi sociologia şi chiar pedagogia.

Preocupat, ca dascăl român şi creştin, în special de educaţia morală a copilului, pentru el religia constituie sursa dogmatică de la care se inspiră, căci punctele de vedere ale metafiziciii şi religiei sunt convergente şi între ele nu există disensiuni (poate doar de la caz la caz) dar, ca finalitate, ca obiective, se găsesc pe aceeaşi dimensiune – "religia având ca trăsătură esenţială postularea unei lumi invizibile, a unei ordini înalte, la care trebuie să se raporteze lumea faptelor vizibile".

Viaţa profesorului şi filosofului Vasile Băncilă a fost caracterizată prin două mari virtuţi: mai întâi, prin modestie – viaţa lui toată a fost învăluită în misterul smereniei, şi apoi prin altruism. Ştiinţa, cunoştinţele cu care a fost înzestrat de Dumnezeu nu le-a ţinut pentru el. Nu le-a pus sub obroc, ci le-a împărtăşit tuturor prin conferinţe, lucrări, eseuri, articole, corespondenţă. El rămâne cel mai mare pedagog român şi formulează cele mai meticuloase metode de educaţie, pledând nu pentru o şcoală activă – ale cărei deficienţe le scoate în relief, ci pentru o pedagogie eroică, pentru o educaţie eroică, metafizică, religioasă.

Băncilă încearcă să ridice prestigiul religiei la o treaptă atât de înaltă, încât îi atribuie rolul de a fi prima disciplină ca importanţă şi mai ales acela de a "superioriza viaţa", căci, pe lângă rolul ce îl are de a conduce pe om la mântuire, a fost şi este un admirabil ferment al culturii umane. Cea mai frumoasă definiţie asupra religiei, filosoful o dă prin următoarele cuvinte: "...religia e, în mare parte, un fel de geometrie metafizică, tot atât de absolută şi de arhitectonică ca orice geometrie, dar mai adâncă şi mai astrală, comportând, pe de altă parte, aplicaţii de o splendidă dârzenie şi puritate la realitate."

Finalismul este una dintre problemele de bază ale religiei, pentru că nu există religie fără scop suprem, iar finalitatea este indestructibil legată de cauzalitate. Cosmosul nu a fost creat la întâmplare, ci cu un anumit scop, pe care Creatorul i l-a fixat pentru a fi măreţ, moral şi etern.

***

Este un lucru de mare importanţă că, în contrast cu filosofii din secolul al XIX-lea, ce militau pentru o cauzalitate mecanicistă sau evoluţionistă, Vasile Băncilă profesează şi în această problemă o viziune creştină.

Ideea scopului lucrurilor şi acţiunilor este atât de înrădăcinată în sufletul copilului nepervertit (ca cei mari), încât toată gândirea lui, toate întrebările lui nu sunt altceva decât expresia unei logici finaliste. De aceea, copilul, de când începe să gângurească, pune întrebări continue, ce sună aşa: de ce?, de ce?, de ce?...

La Vasile Băncilă, filosofia se termină în metafizică, metafizica se termină în religie, religia se termină în morală, morala se termină în milă, iar mila se manifestă în comunitate – totul este învăluit în frumuseţea cosmică tălmăcită în viziunea sa estetică. După el, nimic nu prinde viaţă dacă nu este picurat în suflet cu măiestrie de pedagog, căci cel ce este chemat să lumineze sufletele (mai ales începând cu perioada copilăriei) trebuie să fie nu oricine, ci un desăvârşit pedagog, în sufletul căruia adevărurile providenţiale ale religiei trebuie să fi prins de mult rădăcini şi să fi dat roadele cuvenite.

Rar am întâlnit pagini şi cuvinte atât de fermecătoare, de calde şi convingătoare (nici în pateticele confesiuni ale lui Kierkegaard şi nici în ţesăturile logice ale marelui maestru al cuvântului, Nae Ionescu) ca în minunatele pledoarii ale acestui mare "apologet al pedagogiei creştine", cum îl numea cineva.

***

Pentru a face educaţie copilului trebuie să faci mai întâi anumite pregătiri. Dacă nu le faci, nu obţii roadele dorite. E ca şi cum te-ai duce la semănat, aruncând seminţe în vânt, pe un teren plin de ierburi şi înţelenit de pir. Niciodată acest teren nu va da grâul sau porumbul scontat. El va fi înăbuşit de buruieni. Aşa şi cu sufletul copilului. Primul lucru ce trebuie să-l aibă în vedere pedagogul este cunoaşterea sufletului copilului. El trebuie urmărit cu de-amănuntul: la joacă, la masă, în somn, în certurile şi hărţuielile lui cu alţi copii de aceeaşi vârstă sau cu alţii mai mari ori mai mici, aşa cum – spune Băncilă – poţi observa pe omul matur la război, în somn, în singurătate etc. Un adjutant în procesul de cunoaştere este chiar religia însăşi.

O manieră de a cunoaşte sufletul copilului este încercarea educatorului de a şi-l apropia sufleteşte. Cum? Mai întâi prin iubire, înlănţuindu-l cu dragostea lui. Atunci sufletul copilului se deschide ca petalele unei flori şi se creează între el şi cel ce vrea să-l modeleze o comuniune spirituală, stare propice şi pentru mărturisire, din partea copilului şi pentru cunoaştere, din partea educatorului.

Metodele citate mai sus pot fi asociate metodelor promovate şi experimentate de pedagogia experimentală şi de psihologia aplicată. Educaţia trebuie să fie integrală, adică să angajeze toate cele trei facultăţi ale sufletului, astfel încât copilul să poată deveni un om integral atât din punct de vedere al inteligenţei, cât şi al sentimentului şi voinţei. Educaţia parţială ciunteşte o serie de laturi şi valori ale personalităţii în devenire.

Deşi Vasile Băncilă scrie pagini minunate, evocând participarea sentimentului – nu numai la foarte multe acte ale vieţii omului –, constatăm o contribuţie fundamentală a sa şi în experienţa religioasă.

***

A fost o vreme când s-a crezut că logica ţine numai de raţiune şi că raţiunea este aceea care dirijează procesele logice ale omului, dar iată că un mare psiholog, Théodule Ribot, supranumit întemeietorul psihologiei moderne, argumentează că aproape în toate judecăţile pe care le face omul, în toată activitatea lui inteligibilă: judecăţi, cunoaştere, cercetare, sentimentul este prezent.

De aceea, concluziile de ultimă oră ale psihologilor în ceea ce priveşte tipologia omului sunt nu pentru o definire strictă a omului în raţional, sentimental sau volitiv, ci pentru a-l caracteriza ca fiind mai degrabă un tip cu o structură mixtă.

De aceea, în cadrul gândirii filosofice a lui Vasile Băncilă, care este străbătută de un metafizicism purimaculat, au loc valori morale ca mila, sentimentul frumosului şi tendinţa sentimentală spre comuniunea organică cu semenii.

Totuşi, sentimentul este creatorul unor lumi noi, deschizător de perspective şi vizionar, căci el, nu inteligenţa sau voinţa, are puterea de a pătrunde adânc în structura şi intimitatea sufletului copilului pe care trebuie să ni-l apropiem ca să putem să-i sădim mai uşor în suflet moravurile bune şi sănătoase. Şi pentru că credinţa izvorăşte din sentiment sau, mai bine zis, se bazează pe sentiment, iubirea este liantul care uneşte sufletul omului, respectiv al copilului, cu Dumnezeu, prin credinţă.

De aceea, oricâtă inteligenţă am avea, oricâtă voinţă am pune în joc, dacă sentimentul nostru nu funcţionează la cele mai înalte cote şi nu suntem mistuiţi de dragoste, acţiunea noastră educativă rămâne fără succes, mai ales că dragostea are şi o funcţie epistemologică, pe lângă cea soteriologică, cea pedagogică etc.

Ceea ce însă nemulţumeşte pe Vasile Băncilă este acea lipsă de "esenţialitate". "Empirismul ştiinţei moderne" l-a îndepărtat pe om şi respectiv pe pedagog de zonele adânci ale sufletului omenesc, de centrul vieţii sufleteşti şi l-a plasat spre zonele periferice ale vieţii sufleteşti, acolo unde gâlgâie viaţa materială cu toate capcanele şi metehnele ei.

De aceea nu se face educaţie cum trebuie. De aceea generaţii întregi sunt schilodite moral de pedagogi care se conduc mai mult după date fiziologice decât după date ce ţâşnesc din adâncurile greu sondabile ale fiinţei umane. De aceea avem un om hibrid. De aceea avem o cultură lipsită de esenţe. De aceea avem o societate ce trăieşte într-o spoială de civilizaţie, o viaţă amorfă. Generaţiile tinere, născute şi educate în spirit comunist, sunt generaţii cărora li s-a inoculat un anumit morb al descompunerii, care a semănat îndoiala, scepticismul şi necredinţa. De aceea misiunea pedagogului din aceste vremuri este cu atât mai grea.

Vasile Băncilă este pentru o educaţie prin colaborare, adică printr-o participare efectivă a copilului sau a tânărului cu educatorul care a iniţiat procesul de educaţie, astfel încât să nu creeze repulsie din partea copiilor sau a tinerilor. Excesul de intelectualism sau tendinţa unor profesori de a impune elevilor învăţarea pe de rost a unor rugăciuni lungi sau a unor texte din Sfinţii Părinţi (peste voinţa, înclinaţia, preferinţa sau plăcerea elevilor) este o mare eroare. Aceasta produce în sufletul copiilor o reacţie care nu este deloc de bun augur, căci educaţia religioasă trebuie să o primească din convingere, cu dragoste şi cu inima deschisă.

Măiestria cu care educatorul ştie să-şi apropie prin dragoste copiii poate garanta succesul sădirii în sufletul lor a elementelor dogmatice şi morale ale învăţăturii creştine, fără a neglija aspectul practic al lor în dauna celui teoretic – care nu încălzeşte, nu animă şi nu stimulează spre schimbare. Prin educaţia religioasă nu se urmăreşte crearea de savanţi, ci crearea de oameni noi, pentru o viaţă eroică şi dreaptă: buni creştini şi buni români.

***

Intelectualismul este o formă nocivă de raţionalism şi a avut efecte nefaste asupra educaţiei, mai ales asupra educaţiei religioase.

Nae Ionescu se ridicase împotriva influenţei protestante în cultura noastră, mai ales asupra culturii teologice, prin încercarea de intelectualizare a religiei, prin despuierea de cea mai inefabilă şi esenţială parte

a ei – Sfintele Taine – şi reducerea miracolului mântuirii numai la credinţă, care, în fond, nu era altceva decât o aderare raţională la adevărurile revelate ale creştinismului. De aceea protestantismul nu are şi nu crede în sfinţi, fiind totodată şi generatorul tuturor sectelor care au împânzit pământul. În consecinţă, folosirea dragostei pentru sădirea adevărurilor morale anihilează tendinţele de inhibare pur raţională a acestor adevăruri.

Poporul român, remarcă Băncilă, n-a avut la început mari doctori în teologie, dar, în toate actele sale, a privit lucrurile în adâncul lor, acolo, la coarnele plugului şi a avut o genială intuiţie asupra tainelor vieţii şi a sensului ei. Prin folclor, mai ales prin doinele sale, şi-a exprimat toată filosofia asupra vieţii, ca şi toată drama sa datorată vitregiei istoriei sale, de când trăieşte pe aceste meleaguri.

Dar Băncilă nu se lasă dus de iluzii şi de sentimentalisme, ci propune în educaţie un element nou, un stimul foarte eficace: pitorescul. Pitorescul, prin revelarea lui, prin folosirea lui meşteşugită de către educator, poate aduce servicii imense procesului de educaţie. El poate deveni instrumentul de presărare în sufletul copilului a ideilor dogmatice, fără de care o educaţie nu poate fi completă, integrală, ca şi creatorul unei "atmosfere de transfigurare", ce duce la trăirea ideilor în acest minunat proces de clădire a unui copil adevărat.

Băncilă exclude unilateralismul – nici o educaţie bazată exclusiv pe sentiment (dând exemplul exceselor pedagogiei doamnei Guyon), nici o educaţie bazată exclusiv pe un dogmatism rece, care nu face priză cu sufletul copilului. De aceea, folosind pitorescul antrenăm ideile dogmatice în jocul educaţiei, fără ca ea să devină o instrucţie intelectuală searbădă; o dată cu aducerea în joc a sentimentului prin iubirea pe care o degajă educatorul şi care îşi găseşte ecou în sufletul copiilor, scopul educaţiei va fi atins şi ea îşi va da roadele scontate.

O altă problemă pe care o ridică Băncilă este problema psihologiei, care a fost până acum mai mult o fiziologie decât o disciplină spirituală în care religia şi fiorul metafizic să-şi aibă paginile lor aureolate. De aceea curentele aşa-zise psihologiste în materie de educaţie au fost deficitare. Deci este nevoie de reforma psihologiei. Sufletul nu este o entitate subtilă a materiei, ci o creaţie spirituală a lui Dumnezeu, de aceea trebuie cunoscut şi tratat în acest context. Este nevoie de o psihologie structurată metafizic, pentru a învăţa ce este adevăratul suflet în adevărata lui valoare spirituală şi cu adevăratele lui manifestări şi aspiraţii.

Foarte interesant este semnalul de alarmă pe care Vasile Băncilă îl trage pentru faptul că, în vreme ce pedagogia face paşi mari înainte, educaţia regresează. Dar ceea ce este mai dramatic (şi aici el se dovedeşte a avea reale vederi profetice) este faptul că descompunerea morală nu se opreşte la porţile şcolii, ci a început să se observe a fi intrat chiar în interiorul şcolii. Este tocmai ceea ce se întâmplă astăzi, când şcoala înregistrează o criză acută şi când nici nu se mai pune problema educaţiei în sânul ei ca în perioada interbelică, când făcea filosoful aceste observaţii. Astăzi, libertinajul face ravagii printre elevi – imoralitatea este la ea acasă: printre hoţi, criminali şi avortori se înregistrează elevi şi eleve.

Dacă Vasile Băncilă ar trăi azi, cu siguranţă că şi-ar da demisia din învăţământ. Iar dacă Ministerul Educaţiei Naţionale ar încerca să facă ceva pozitiv, Televiziunea Română ar dărâma peste noapte. În acest caz, cred că este inutil să mai spunem vreun cuvânt, căci ceea ce se întâmplă astăzi la Televiziune parcă nici în vremea lui Ceauşescu nu se întâmpla, deşi director general al ei nu este în nici un caz un fost secretar PCR.

Educaţia moral-religioasă a românilor şi în special a tineretului la TVR a fost iremediabil înfrântă.

George POPESCU

O "PROBLEMĂ DELICATĂ"

Senatorul Radu Vasile, aparţinând partidului de guvernământ – PNŢCD, constată că, la Strassbourg, Consiliul Europei consideră ca rezolvată problema minorităţilor din România.

Este o părere personală, o dorinţă sau o certitudine faptul că tot ceea ce s-a consimţit până acum minorităţii maghiare din Ardeal a încheiat acest capitol?

Nu de aceeaşi părere este însă Secretarul General al Consiliului Europei, dl Daniel Tarschys, care, în cadrul unei conferinţe de presă privind rezolvarea problemelor etnice, a menţionat "problema delicată" a minorităţii maghiare din România, adăugând că, de altfel, vom trăi în curând într-o singură Europă, fără graniţe.

Să insistăm puţin asupra acestei "probleme delicate". Se pare că, o dată cu acceptarea articolului 1201, atribuirea de şcoli în limba maghiară, denumirea bilingvă a oraşelor şi străzilor, concesii de amploare privind identitatea naţională, s-a ajuns la o convieţuire paşnică cu "românii de origine maghiară", aşa cum termenul adecvat ar trebui să definească pe aceşti locuitori ai ţării noastre.

Termenul de minoritate – sugerat din afară, privit de la Paris, ţară unde afluxul de imigranţi a format comunităţi eterogene – nu corespunde întocmai interesului nostru, sursă de revendicări şi conflicte.

Convenţia-cadru pentru protecţia minorităţilor nu a fost semnată de Franţa; textul Constituţiei franceze este incompatibil cu noţiunea de "minoritate", justificat prin caracterul indivizibil al republicii.

Cu tot acest conglomerat provenit din vechile colonii, nu există noţiunea de minoritate magrebină, centrul Africii, Indochina etc., ci simpla denumire de francezi de origine magrebină, *cu toate că această populaţie reprezintă aproape 12% din locuitorii Franţei – maghiarii din România reprezintă în jur de 6%.*

Constituţia Franţei nu prevede decât o singură etnie, cea franceză, definită şi prin învăţământul şcolar în limba franceză. Republica franceză nu se împarte în algerieni, marocani, tunisieni, indochinezi etc., ci francezi de origine..., afirmând cu tărie caracterul indivizibil *al naţiunii.*

Facem această mică diversiune, demnă de reţinut, pentru că Franţa este sora noastră latină care, în decursul istoriei, nu o dată ne-a sărit în ajutor; şi exemplul ei merită a fi luat şi de noi în considerare. Înainte de ocuparea ţării noastre de către soviete, în România exista o Misiune Universitară Franceză care permitea introducerea culturii franceze. Astfel, majoritatea profesorilor de limba franceză erau francezi. Profesorul meu, Roland Papavoine, de la Liceul "Traian Doda" din Caransebeş, era originar din oraşul Rennes, el însuşi fiind succesorul unui alt francez, Charles Drouhet.

Cu toate aceste concesii acordate "minorităţii" maghiare, agitaţiile acesteia continuă asiduu, sub egida partidului de la guvernare UDMR (Uniunea Democrată a Maghiarilor din România), pentru a obţine, în plus, şi autonomia lor.

În sânul acestei Uniuni sunt două tendinţe: aşa-numiţii radicali şi moderaţii, în fond, identici în tendinţe.

Să vedem ce vor radicalii, conduşi de liderul lor, Katona Adam, grupaţi în Iniţiativa Maghiară Transilvană. Ei cer, pur şi simplu, guvernului Ungariei să acorde cetăţenia maghiară ungurilor din Ardeal.

Să admitem că rezoluţia "problemei delicate" va da câştig de cauză acestor iniţiative prin votul "democratic" al celor 36 de naţiuni participante la Consiliul Europei. Ce ar însemna acest pericol pentru integritatea naţională? O populaţie maghiară de 6% obţine, peste noapte, cetăţenia maghiară. Noii cetăţeni vor trebui să aleagă între a fi fideli ţării unde trăiesc sau celei de adopţie, cu drepturi şi datorii inerente faţă de ţara aleasă. Este adevărat că există dubla cetăţenie individuală, însă una de minorităţi, de colectivităţi încă nu s-a inventat.

Printre datoriile noilor cetăţeni se numără şi cea de apărare a integrităţii naţionale. Să ne imaginăm că tinerii cetăţeni români de origine maghiară vor face serviciul militar în Ungaria.

Cum iredentismul maghiar, prin vocea partidului maghiarilor din România, renaşte în forţă, alimentat chiar în interiorul ţării noastre de către această comunitate belicoasă, "problema delicată" a d-lui Daniel Tarschys va deschide larg porţile revendicărilor permanente, ne putem aştepta la multe surprize.

Ce va face guvernul ţării, responsabil de soarta naţiunii române, antrenat, fără voia lui poate, somat din afara frontierelor la o avalanşă de concesii, faţă cu aceste sumbre perspective?

Este foarte suspect şi oarecum dramatic faptul că apărarea intereselor noastre, contestate de maghiarii din România, este concretizată, pe teren, de către comunişti grupaţi în jurul ideologului bolşevic Funar, urmaş al celor ce au acordat ungurilor din România autonomia, sub denumirea de "Regiune Autonomă Maghiară", pe vremea lui Gheorghiu-Dej, creând astfel un precedent – am putea spune istoric – pe care se sprijină azi toată agitaţia iredentiştilor maghiari.

Acest individ, membru al PUNR, reprezintă naţionalismul extremist, naţionalismul xenofob în direcţia Occidentului, dar fidel marxismului din Răsărit, pentru a compromite adevăratul naţionalism, apărător al identităţii naţionale, trăind în armonie şi bună vecinătate cu toate naţiunile, respectându-le modul lor de viaţă.

Dar să revenim la cealaltă tendinţă, presupusă mai moderată, reprezentată de senatorul Frunda Gyorgy, care declară ziarului "România liberă" (4 octombrie 1997), referitor la propunerea radicalilor de a cere Ungariei a da cetăţenia maghiarilor din Ardeal: "Nu este necesar! În următorii zece ani se va naşte o nouă cetăţenie, cea europeană." Cine are puţin simţ politic va trebui să discearnă sensul acestei mărturisiri. Mondializarea naţiunilor, predicată urbi et orbi, *trădează – cum ar spune Secretarul General al Consiliului Europei, Daniel Tarschys – un proiect în vogă în Occident: "În curând vom trăi într-o singură Europă, fără graniţe", când şi ungurii din România îşi vor putea revendica pretenţiile lor.*

Cine are urechi de auzit, să audă şi cine are ochi de văzut, să-i menţină deschişi, pentru că ne aşteaptă "probleme delicate".

S-ar crede că radicalii lui Katona Adam exagerează puţin în tendinţele lor. Dar iată ce declară Marko Bela preşedintele UDMR: "Comunitatea maghiară din România are nevoie de instituţii autonome, de posibilitatea decizională în propriile probleme. Consider că în politica UDMR un loc prioritar îl au relaţiile cu Ungaria şi Oficiul pentru Maghiarii de peste Hotare, luând ca bază apartenenţa comună la aceeaşi naţiune." Cu alte cuvinte, guvernul ţării noastre nu este capabil să gireze buna stare a întregii populaţii, ci este nevoie de o altă autoritate, un fel de stat în stat, pentru a completa insuficienta competenţă a guvernului român. O pretenţie identică cu cea a cetăţeniei maghiare cerută de radicali.

Responsabilii acestui neam românesc ar fi bine intenţionaţi de a privi în faţă aceste pretenţii, tendinţe de dezmembrare a ţării, trâmbiţate din însăşi Aula Parlamentului României, fără jenă şi – ceea ce este mai tragic – fără o legitimă şi puternică opoziţie.

În toiul Revoluţiei din '89 se cânta, în corpore, imnul "Deşteaptă-te, Române!" E clipa astăzi să stăm de veghe, hărţuiţi din toate părţile, până în inima Europei şi chiar de peste oceane.

La insistenta "sugestie" din afară, de a integra comunitatea europeană, neglijând pe cea naţională, am cedat la Kiev, la Budapesta, uitând şi Cadrilaterul; ce ne mai rămâne acum de cedat, dacă nu propria noastră existenţă ca Neam, fără graniţe, fără identitate, în schimbul unui miraj?

Filon VERCA

MIŞCAREA LEGIONARĂ – MIŞCARE EXTREMIST-TOTALITARĂ?

Încă de la începutul înfiinţării ei, la 24 iunie 1927, Mişcarea Legionară a fost caracterizată permanent ca totalitară, extremistă, antisemită, criminală etc. A meritat, oare, acest cumul de epitete?

Încă de la luarea sa de poziţie, în pădurea Dobrina de lângă Huşi, împotriva pericolului bolşevic, Corneliu Codreanu a fost primul în România, şi chiar în lume, care i-a intuit obiectivele nemărturisite.

Totodată, şi-a dat seama că cei ce răspundeau de soarta ţării erau depăşiţi de îndatoririle lor. Astăzi ar trebui cunoscute, la adevărata lor cotă de gravitate, şirurile de scandaluri de corupţie şi abuzurile în care erau implicaţi nu puţini dintre ei.

Corneliu Codreanu ştia bine că, înainte de a face programe politice, era absolut necesar să se creeze cadrele capabile de a aplica aceste programe. Şi cum s-ar fi putut realiza această imperioasă condiţie? Singurul mijloc era educaţia susţinută şi eficientă. Cine era mai indicat de a răspunde acestui deziderat? Desigur, tineretul, încă neatins de morbul corupţiei. Linia pe care a mers în aplicarea principiilor educative era ilustrată de credinţa nestrămutată în Dumnezeu şi de iubirea de Neam, până la dăruirea întregii vieţi în slujba lui. Această acţiune a trezit în cei ce se simţeau vinovaţi de degradarea morală în care se găsea societatea românească în deceniul patru, teama de a răspunde, într-un viitor mai mult sau mai puţin apropiat, pentru faptele lor. De aici, toate abuzurile şi ilegalităţile ce s-au abătut asupra legionarilor, ilegalităţi ce s-au tradus prin peste trei sute de asasinate şi întemniţarea a mii şi mii dintre ei. Şi toate acestea într-o pretinsă "democraţie" şi în cadrul unui "stat de drept".

Să discutăm, în primul rând, acuza că Mişcarea Legionară ar fi o organizaţie extremist-totalitară. Încă de la începuturile ei şi în repetate rânduri, Corneliu Codreanu a declarat: "Niciodată Mişcarea Legionară, pentru a birui, nu va recurge la «ideea de complot» sau «lovitură de stat». Mişcarea Legionară nu poate birui decât o dată cu desăvârşirea unui proces interior de conştiinţă a Naţiunii Române. Când acest proces va cuprinde majoritatea românilor şi se va desăvârşi, biruinţa va veni automat." ("Circulări şi Manifeste", p. 127) Oare această afirmaţie nu reprezintă cea mai categorică poziţie democratică? "Lovitură de stat nu voim să dăm. Prin esenţa însăşi a concepţiei noastre, noi suntem contra acestui sistem (lovitura de stat), care înseamnă atitudinea de bruscare de natură exterioară, pe când noi aşteptăm biruinţa noastră de la desăvârşirea, în sufletul naţiunii, a unui proces de desăvârşire omenească." (op. cit., p. 271)

Scrisoarea pe care C. Codreanu a adresat-o, în februarie 1938, lui Vaida-Voievod, ce participase la lovitura de stat a lui Carol al II-lea, este încă o dovadă a poziţiei legaliste şi non-violente a acestuia. Citez: "Dumneavoastră, toţi care ne-aţi cântat nouă timp de 10 ani pe această strună «legalitatea», existenţa statului stă în ideea de legalitate; cine atinge acest principiu al legalităţii, cine calcă legile ţării este un criminal, Dvs. care ne-aţi aruncat în închisori pentru cele mai mici abateri de la Codul Penal, terminaţi acum, la sfârşitul acestui imn frumos, prin a deveni cei mai mari infractori la legile fundamentale ale Statului, călcând în picioare Constituţia ţării, respectată de toţi, de la înfiinţarea Statului Român şi până astăzi. Sunt mărturie dosarele din Tribunalele şi Consiliile de Război şi închisorile în care am intrat, fiind acuzat, rând pe rând, de Dvs. că voiesc să «dau lovitură de stat». Pentru ca, după zece ani de chinuri pe care le-aţi imprimat Gărzii de Fier şi sufletului din mine, să terminaţi Dvs. a da «lovitură de stat». Priviţi-ne pe noi, în cadrul legalităţii, şi uitaţi-vă la Dvs., cei mai mari dispreţuitori de lege."

"De câte ori se vorbeşte despre o mişcare naţională, sistematic i se pune în sarcină faptul conducerii spre un regim de dictatură. Dictatura presupune voinţa unui singur om, impusă cu forţa, cu silnicia, cu teroarea; poţi să scoţi voturi şi chiar majorităţi; vei scoate suspine, vei scoate plânsete, dar nu s-a pomenit şi nu se va pomeni să scoţi entuziasm şi delir, nici-la naţia cea mai imbecilă din lume." Nu este scrisoarea către Vaida-Voievod şi cele exprimate de C. Codreanu un monument de înţelepciune politică, de cea mai autentică poziţie democratică?

Tot Codreanu declara: "A doua zi după victoria legionară se va constitui Tribunalul Excepţional, care va chema în faţa lui şi va judeca pentru trădare de patrie:

a) pe toţi jefuitorii banului public;

b) pe toţi cei care au primit mită, înlesnind afaceri;

c) pe toţi cei ce, încălcând legile fundamentale ale ţării, au persecutat, au închis, au lovit pe legionari sau familiile lor, şi orice funcţie ar deţine, de la jandarm până la ministru, nimeni nu va scăpa acestei judecăţi.

Naţiunea română, conştientă de drepturile ei, va începe viaţa cea nouă prin pedepsirea legală. Acest ceas îl aşteptăm şi răbdăm. Fără acest ceas al pedepsirii nu este posibilă nici o refacere în această ţară."

Această parte din programul anunţat de C. Codreanu este perfect valabilă şi astăzi şi nu încalcă cu nimic ideea statului de drept. Ne punem atunci întrebarea: ce i-a determinat pe majoritatea oamenilor politici din deceniul patru să acţioneze atât de abuziv contra legionarilor? În mod cert, faptul că se simţeau vinovaţi, în mare parte, şi se temeau că va trebui să dea socoteală pentru faptele lor. Imensa popularitate de care se bucura Mişcarea Legionară, mai ales după alegerile de la sfârşitul anului 1937, a dus atunci la instalarea dictaturii regale, cu complicitatea majorităţii oamenilor politici şi apoi la fărădelegile ce i-au urmat. Pe bună dreptate, se pune întrebarea de ce, în 1940, Mişcarea a dat "lovitură de stat" şi a primit să participe la un regim dictatorial condus de generalul I. Antonescu? Prin participarea, timp de patru luni, la această guvernare, nu a călcat principiile enunţate de Codreanu? Pentru a putea răspunde la această întrebare este necesar să analizăm circumstanţele care au implicat Mişcarea Legionară în evenimentele de atunci. Se ştie că anul 1940, cu tragedia lui, reprezintă rezultatul final al politicii irresponsabile dusă de guvernele ce s-au perindat la cârma ţării după 1930. O treime din teritoriul naţional a fost cedată, fără cea mai mică împotrivire, unor state vecine care jinduiau de multă vreme să-şi atingă visul. În situaţia creată, legionarii, prin puternicele manifestaţii între 3 şi 5 septembrie, în cele mai importante oraşe (Bucureşti, Braşov, Constanţa), l-au înspăimântat pe Carol al II-lea şi l-au determinat să apeleze la generalul Antonescu ca să stingă protestele publice, dar să-i păstreze tronul. Antonescu a pacificat situaţia, dar şi-a adjudecat conducerea, scăpând de Carol. Numai situaţia dezastruoasă în care se afla ţara a determinat Mişcarea Legionară să se implice la guvernare. Dând curs principiilor de conducere enunţate de Codreanu, care dezavuase o eventuală dictatură în ţara noastră, Horia Sima, Comandantul Mişcării Legionare, a cerut în trei rânduri generalului Antonescu să convoace alegeri parlamentare, la care să participe toate partidele, pentru a fi desemnat organismul şi sistemul în virtutea căruia trebuia să fie condusă România atunci. Acesta a refuzat, conştient de faptul că Mişcarea ar fi obţinut, cu o imensă majoritate de voturi, conducerea ţării, ceea ce l-ar fi pus în inferioritate faţă de legionari. Oare Mişcarea nu s-a înscris pe o poziţie perfect democratică în aceste demersuri?

"Mişcare criminală" este o acuză permanentă ce se aduce Mişcării Legionare. Mai întâi un mic bilanţ: până în anul 1940 au fost asasinaţi fără judecată peste trei sute de legionari, între care şi personalităţi de netăgăduit ale vieţii politice şi culturale de atunci, în timp ce de mână legionară au murit I.G. Duca şi Armand Călinescu, şi numai în circumstanţe tragice, pentru care legionarii implicaţi şi-au asumat răspunderea şi au fost condamnaţi. În noiembrie 1940, când au fost omorâţi cei 64 de criminali ce au asasinat cu mână proprie sau au patronat şi condus asasinatele, reacţia legionarilor a fost determinată de faptul că oculta carlistă şi politicianistă pusese la cale salvarea de la răspunderea legală a celor vinovaţi. În după-amiaza zilei de 26 noiembrie, subsecretarul de stat Alex. Rioşianu, pion important în această acţiune, a ordonat schimbarea gărzii, formată din legionari, cu o gardă militară. Era evidentă intenţia sa, iar acest fapt a dus la suprimarea celor 64. Dacă nu se recurgea la acest gest disperat, la a cărui origine a stat, în fond, duplicitatea lui Antonescu, s-ar fi întâmplat la fel ca după revoluţia din 1989, când marii vinovaţi de fărădelegile comuniste au scăpat de răspundere şi astăzi sunt liberi... Tovarăşii lor de crime au avut grijă să-i salveze.

Cât priveşte asasinarea profesorului Nicolae Iorga şi a lui Virgil Madgearu, astăzi se cunoaşte, pe bază de documente, că Mişcarea Legionară nu a fost implicată în aceste asasinate şi nu le-a aprobat.

"Antisemitismul" este încă un capitol din rechizitoriul ce s-a făcut Legiunii permanent. Poziţia antisemită a Mişcării Legionare a fost circumstanţială şi de ordin economic, nicidecum rasistă, datorită implicării evreilor în economia ţării şi în problemele politice, prin coruperea oamenilor politici. Sunt şi evrei, cu poziţii însemnate în conducerea acestui popor, care mai acuză de antisemitism rasist Mişcarea. Astăzi, după 70 de ani, nici un legionar nu a fost condamnat că ar fi asasinat un singur evreu, în vreme ce, pe întregul mapamond, cei care au provocat suferinţe evreilor sunt urmăriţi şi judecaţi chiar dacă au vârste matusalemice. Poporul evreu nu iartă şi totuşi nici un legionar nu a fost incriminat.

Iată ce scrie Walter Hagen, istoric şi cercetător austriac, în lucrarea "Die Geheime Front": "Garda de Fier este adesea clasată pe aceeaşi linie cu fascismul şi naţional-socialismul, dar ea nu a fost nicidecum o copie a acestor două mişcări politice, ci a crescut din propriile ei rădăcini. Ea nu avea câtuşi de puţin de a face cu numeroasele copii ale fascismului şi naţional-socialismului ivite în alte ţări şi nu poate fi pur şi simplu comparată cu ceea ce s-a produs, în vremea ei, în Germania şi Italia. Ea nu era totalitară, ci autoritară, ceea ce este cu totul altceva; nu era agresiv naţionalistă, ci conservativ naţională, chiar şi pe tărâmul cultural; nu era de extremă dreaptă în sensul unei politici reacţionare sau chiar de susţinere a capitalismului, ci era social-reformatoare. Mai mult decât orice, ea se deosebea de mişcările care guvernau Italia şi Germania printr-o religiozitate creştină, aproape de misticism."

Andreas Hillgrüber, istoric şi cercetător german: "În afară de multe idei comune, în special aversiunea hotărâtă împotriva bolşevismului, erau deosebiri fundamentale faţă de naţional-socialismul din Germania, cu care Mişcarea Legionară a fost adesea asemuită. Diferit era în primul rând caracterul profund creştin al Mişcării româneşti. Antisemitismul acesteia era de natură religioasă şi naţională, nu rasistă. Principiile Mişcării izvorau, fără nici o îndoială, dintr-un patriotism autentic."

În sfârşit, Iuliu Maniu a declarat în vara anului 1943, la Snagov, unde avea domiciliu forţat, declaraţie confirmată sub prestare de jurământ de către supravieţuitorii acelei întrevederi: "Recunosc că Corneliu Z. Codreanu a fost superior gândirii mele. Eu am încercat să adopt în slujba şi salvarea ţării căi politice; el a ales o cale superioară şi anume de a realiza mai întâi caractere, educând un tineret care, pe căi de înălţare patriotică, să se dăruiască total, moral şi spiritual, să creeze mai întâi o elită conducătoare şi apoi un partid."

Se pare că istoricii străini de bună credinţă cunosc mai bine Mişcarea Legionară decât unii dintre cei autohtoni.

Aristide LEFA

UN ANTILEGIONAR FURIBUND

Timp de peste jumătate de veac cărți, articole, filme, scenarii TV, discursuri, lecții de învățământ politic etc. s-au folosit din abundență în scopul denigrării Mișcării Legionare. Cum bine este știut, legionarii nu numai că nu au avut dreptul la cuvânt pentru a se apăra, dar a trebuit ca mulți dintre ei să sufere regimuri de detenție din cele mai dure – unii sfârșindu-și viața în închisori.

După restabilirea libertăților și în special a dreptului de a scrie și de a vorbi, puținii legionari supraviețuitori, aflați la vârsta senectuții, au considerat ca o datorie de conștiință să răspundă atacurilor și să explice adevărul despre Mișcarea Legionară, urmând ca opinia publică și mai ales istoria să aprecieze rolul jucat de aceasta în anii interbelici și să o judece în condiții de deplină obiectivitate și mai ales descătușată de influențele ce au fost exercitate prin campaniile antilegionare din perioada dictaturilor regelui Carol al II-lea, antonesciană și mai ales comunistă.

Trebuie să afirmăm că în ciuda continuării atacurilor antilegionare (după 1990) de către anumite persoane (Z. Ornea, Radu Cosașu, A. Cornea, Iosif Sava, Vexler, Alexandru Sever, Mircea Iorgulescu ș.a.), avem satisfacția de a constata destule conștiințe românești care încep să vadă Mișcarea Legionară în adevărata ei lumină.

Suntem totuși obligați să ne oprim la luările de cuvânt și scrierile profund antilegionare aparținând criticului literar Mircea Iorgulescu, devenit comentator multidisciplinar la postul de radio "Europa Liberă" (director Nestor Rateș). Atacurile dumnealui, prin virulență, neadevăruri și rea-credință, se situează alături de acuzațiile aduse de securiști, anchetatori și torționari din anii terorii comuniste. Faptul că în mai multe rânduri postul de radio "Europa Liberă" a refuzat să dea citire scrisorilor noastre, în cadrul dreptului la replică și ca urmare directă a atacurilor exprimate, a constituit un motiv în plus ca să prezentăm aceste rânduri.

Redăm ideile expuse de Mircea Iorgulescu pentru a le aprecia "obiectivitatea".

În ordine cronologică, prima pe care am avut ocazia să o ascultăm la postul de radio "Europa Liberă" a fost contestarea caracterului anticomunist pe care Mișcarea Legionară l-a avut în anii interbelici. La câteva zile am trimis o scrisoare adresată postului de radio și respectiv comentatorului, în care explicam cu date și fapte caracterul pregnant anticomunist al Mișcării Legionare.

În altă împrejurare, Mircea Iorgulescu învinuiește Mișcarea Legionară pentru asasinatele comise în aceeași perioadă interbelică – subiect care, după opinia noastră, nu poate fi analizat decât în contextul politic respectiv și mai ales punându-le față în față cu crimele săvârșite de statul de drept împotriva legionarilor – de la crime individuale până la crime în masă, înfăptuite într-o perioadă îndelungată, cea a anilor '30.

A vorbi despre crimele legionarilor (asasinate politice) fără a aminti de crimele de stat (fără judecată) comise împotriva legionarilor demonstrează aceeași lipsă de obiectivitate. Ceea ce este însă mai grav pentru gândirea unui intelectual este faptul că el acceptă tacit crima de stat ca o practică firească. Despre asasinate politice auzim și azi – indiferent de gradul de civilizație sau de evoluția politică a statelor respective. În schimb, au trecut secole de când crima de stat nu se mai folosește în țările civilizate. Cei care vorbesc numai de asasinatele legionarilor, dar trec cu vederea crima de stat – mai gravă sub aspectul evoluției umanității – probabil că nu au auzit (sau nu au avut vârsta pentru a auzi sau percepe) comentariile care se făceau la posturile de radio străine și în presa de acolo în zilele ce au urmat acelui 22 septembrie 1939, când sute de legionari au fost ridicați de la casele lor, în noaptea de 21/22 septembrie, asasinați și aruncați pe străzi principale și în piețe publice, în toate orașele capitale de județ din țară. Ar fi auzit aprecieri despre România precum "țară balcanică", "întoarcere spre epoca de piatră" ș.a. și și-ar fi dat seama de locul pe care îl ocupa România printre țările înapoiate, în care abuzul puterii de stat nu cunoaște limite. De abia asemenea acțiuni ale statului și ale oamenilor politici din acele timpuri (a se revedea lista guvernului și a consilierilor regali) explică faptele ce pot conduce la acte disperate. Privite cu ochii de astăzi, aceste crime de stat – vrem sau nu vrem, ne place sau nu ne place – au anticipat crimele de stat ce se vor comite în epoca comunistă. Aceasta este istoria adevărată a poporului român din acele vremuri și nu aceea în care o față este supermediatizată și exagerată, iar cealaltă față este total ocultată.

Alte aprecieri, și tot la postul de radio "Europa Liberă", le-am putut constata cu prilejul comentariului pe care Mircea Iorgulescu l-a făcut cu ocazia vizitei la Paris a poetului basarabean Grigore Vieru. S-a remarcat atunci tonul și conținutul batjocoritor pe care l-a adresat corifeului luptei pentru renașterea națională din Basarabia, caracterizându-i rândurile scrise la întoarcerea în țară ca "spuse ale improvizatului reporter și recentului academician". Dar vai!, "bârna din ochi nu se vede", căci această apreciere o face criticul literar Mircea Iorgulescu, improvizat comentator la postul de radio "Europa Liberă". Lăsând la o parte lipsa de bunsimț față de unul din conducătorii spirituali ai noilor generații aflate și în prezent sub ocupația rusească, "top"-ul comentariului l-a constituit descrierea pe care o face gazdei ce l-a primit pe poet și pe care acesta, la întoarcerea în țară, în reportajul pe care l-a scris, l-a numit "un român inimos". Referitor la această împrejurare, Mircea Iorgulescu declară: "**Uită în schimb** (Grigore Vieru - n.n.) **să spună că românul inimos Pișcoci e un legionar notoriu care are o librărie în unul din cartierele Parisului, profilată pe literatură legionar-naționalistă**". De la această observație și până la a obiecta poetului de a nu fi făcut la întoarcerea în țară o notă informativă la Securitate (SRI) pentru a-l "demasca" pe Pișcoci nu mai este decât un mic pas. Și se mai poate face o constatare: gradul avansat de intoxicare a criticului nostru literar cu scrierile și propaganda antilegionară din anii comunismului. Între Ion Iliescu și alți ex-comuniști convertiți în democrați, care vedeau în orice eveniment de stradă mai fierbinte mâna legionarilor, și gândirea lui Mircea Iorgulescu nu este nici o diferență.

Apoi, într-o emisiune din 8 decembrie 1997, Mircea Iorgulescu critică cu aceeași ardoare o întrunire legată de lupta de rezistență în munți din perioada 1945-1952 a unor grupări în care a apărut rolul și participarea legionarilor alături de alte forțe naționale – întrunire la care a participat și președintele Emil Constantinescu.

Nemulțumit de acest rol al legionarilor și în lipsă de alte argumente, comentatorul nostru "pluridisciplinar" găsește de cuviință să afirme: "Rămâne de văzut dacă lupta de rezistență în munți a legionarilor îi poate absolvi de ceea ce au făcut în perioada interbelică" (citat din memorie - n.n.). România nu se poate plânge de intelectuali de înaltă valoare, la care logica și gândirea (anti)carteziană să nu se remarce.

Și fiindcă tot se afla la capitolul legionari, și pentru a nu-și încheia comentariul cu un gust amar, criticul literar, de data aceasta pe post de analist politic, atrage atenția asupra pericolului reînvierii Mișcării Legionare și a incompatibilității Mișcării Legionare cu democrația (bineînțeles, cu "democrația originală").

Nu, domnule Mircea Iorgulescu, nu ați învățat încă principiile democrației și nici să faceți distincția între o activitate politică și dreptul sacrosant de a scrie și a vorbi liber în limitele respectului persoanei umane. Timpurile în care ați crescut și ați fost educat, când se putea pune pumnul în gură, nu se vor mai întoarce.

Un lucru este totuși de neînțeles. Se dau astăzi la iveală ororile comuniste pe toate latitudinile pe unde a trecut această calamitate. Până și țările occidentale, în frunte cu Franța, dezvăluie teribila dimensiune criminală a comunismului. Recenta "Carte neagră a comunismului" dă la o parte vălul care a fost ținut timp de decenii, stabilind pe baze științifice că numărul victimelor se ridică la aproape 100 de milioane (cifră subevaluată, după părerea autorilor) și care depășește cu mult numărul crimelor naziste.

România, la rândul ei – reiese din lucrările memorialistice și mărturiile supraviețuitorilor – se situează pe primele locuri în ceea ce privește gradul de umilință, de tortură și de degradare morală și fizică la care a fost supusă ființa umană. Criminalii și torționarii – calificați astăzi de juriști și istorici ca făptuitori de crime împotriva umanității – mișună printre noi, printre victime, și nu v-am auzit revoltându-vă sau comentând această situație nefirească. Din contră, v-am auzit tot la postul de radio "Europa Liberă" și am înțeles că ați obosit ascultând atâtea lucrări memorialistice "vindicative" (și noi care ne spuneam că lucrările noastre memorialistice în care se descriu atâtea suferințe sunt în marea lor parte lipsite de spiritul răzbunării).

Este greu, domnule Mircea Iorgulescu, să vă cerem un examen de conștiință, acum când v-ați lansat în această cursă antilegionară.

În ceea ce ne privește, reconfirmăm voința noastră de a duce lupta prin vorbă și scris, care să cuprindă răspunsurile la atacurile vechi și noi și mai ales explicarea fenomenului legionar interbelic, în sensul de a demonstra că acesta s-a născut și s-a dezvoltat ca un răspuns firesc la chemarea acelor timpuri. Așa se justifică atracția pe care a prezentat-o Mișcarea Legionară pentru o mare parte a tineretului și intelectualității. Dar despre această temă – altă dată.

Toma BOLOHOVEANU
Simpatizant al Mișcării Legionare de la 22 septembrie 1939

P.S. În revista "Dilema" nr. 249 (de care am luat cunoștință recent), la pagina și rubrica obișnuită, articolul lui Mircea Iorgulescu începe cu întrebarea: "Poate fi anticomunismul o justificare pentru reabilitarea istorică, politică și juridică a legionarismului?" Ne bucură progresele făcute în recunoașterea caracterului anticomunist al Mișcării Legionare, fapt pe care dumnealui îl contesta cu tărie la începutul carierei antilegionare. Din alt punct de vedere, problemele încep să se complice pentru istoriografi, deoarece M.I. privește cu îndoială contribuția istorică a Mișcării Legionare chiar în ipoteza în care se confirmă de către istorici participarea legionarilor în lupta de rezistență din munți. Dacă înțelegem bine, anticomunismul legionarilor și lupta de rezistență din munți nu vor fi suficiente pentru recunoașterea adevăratului rol al Mișcării Legionare, față de "păcatele" ei din anii interbelici. Oricum, nu-i putem tăgădui lui M.I. "meritul" de a încerca să revoluționeze concepțiile filosofico-istorice.

Pe același drum al antilegionarismului, M.I. reproduce în "Dilema" (nr. 249-252), în serialul "Trecuturi", extrase din cartea lui Serge Moscovici, francez de origine română, însoțite de comentarii. Reținem două "perle": 1. Identitatea dintre național-comunismul lui Ceaușescu și Mișcarea Legionară a anilor '30; 2. "Prăbușirea din 1940 a României Mari cade în sarcina războiului civil larvar, dezlănțuit de Mișcarea Legionară".

Într-adevăr, România este țara în care se pot face orice fel de afirmații.

T.B.

EVENIMENTELE

Faţă de incriminările nedrepte aduse an de an Mişcării Legionare în legătură cu evenimentele din luna ianuarie a anului 1941, ne vedem obligaţi să restabilim adevărul asupra lor şi de data aceasta.

Pe parcursul scurtei sale istorii publice, Mişcarea Legionară a cunoscut, din 1927 până în 1941, cinci dizolvări ordonate de partidele istorice sau direct de către Carol al II-lea. Aceasta a însemnat sute de morţi, mii de ani de temniţă şi lagăr.

Apărută dinlăuntrul generaţiei tinere care se ridica după primul război mondial, condusă de elita acelui tineret, cu o programatică socială, politică şi spirituală izvorâtă din idealurile acestui tineret, era firesc ca Mişcarea Legionară să reţină atenţia celor mai corecţi dintre intelectualii vârstnici care îşi descopereau încă disponibilităţi de muncă şi sacrificiu pentru viitorul naţiunii române. Ca nişte adevăraţi senatori, seniorii aceia şi-au însuşit suflul înnoitor al ideologiei legionare şi au fost sfetnici de preţ în clipele grele.

Dar tot atunci Mişcarea Legionară s-a văzut expusă şi primejdiei de a fi acaparată de oameni politici cu o carieră întreagă înapoia lor şi care, neputând să îşi realizeze veleităţile de conducători, au crezut că sosise marele moment al vieţii lor, anume acela de a prelua conducerea unei organizaţii tinere în plină ascensiune. Aşa au apărut pe parcursul celor 14 ani de viaţă publică a Legiunii nu mai puţin de cinci personalităţi care, oferindu-şi iniţial experienţa lor politică, relaţiile şi abilităţile de oameni familiarizaţi cu viaţa grea a democratismului parlamentar, au crezut că pot prelua conducerea Mişcării. Rând pe rând, aceştia au fost: A.C. Cuza, Nichifor Crainic, Nicolae Iorga, Carol al II-lea şi generalul Ion Antonescu. Nu face obiectul intervenţiei noastre de acum analiza detaliată a mobilurilor fiecăruia dintre cei cinci ofertanţi; aceasta se va face în expuneri ulterioare, dar, fără excepţie, toţi cei 5 părinţi adoptivi, toţi cei cinci pretendenţi, o dată respinşi, au devenit cei mai aprigi duşmani ai Căpitanului şi în general ai Mişcării Legionare. Tot incontestabilul lor talent politic, organizatoric şi doctrinar s-a concentrat asupra Mişcării Legionare, căutându-i imperfecţiunile, expunându-i unele stângăcii, condamnându-i intransigenţa, inexperienţa politică şi exacerbându-i atitudinile tranşante. Toţi acei foşti "copii buni, băieţi viteji", nădejdea României creştine, au fost evocaţi pe rând ca nişte barbari, semidocţi şi ucigaşi.

***

Ultimul dintre aceşti părinţi vitregi a fost generalul Ion Antonescu şi, în legătură cu evenimentele pe care le redeşteptăm acum, asupra lui ne vom opri mai mult.

Se cunoştea caracterul lui hotărât, curajos, energic, autoritar. Se ştia orientarea lui pro anglo-franceză. Era militarul de Stat Major, domic de afirmare şi ascensiune. Dar se cunoştea şi irascibilitatea lui, cu unele ieşiri ce îl apropiau de patologic şi determinate, după unii analişti, de o boală mai veche, ce nu mai putea fi ignorată. Robit de ideea de a domina, suferea greu ierarhiile superioare, căutând să-şi impună concepţiile într-o manieră care i-a îndepărtat multe simpatii din partea colegilor de arme. În viaţa politică se afirmase în guvernul efemer Goga-Cuza, ca ministru al apărării şi în guvernul de după instaurarea dictaturii lui Carol, când tot ca ministru al apărării a avertizat pe Codreanu şi Maniu că dacă vor protesta, armata – condusă de el – "va trage". Intrat însă în conflict cu Regele, care la rândul lui nu concepea să împartă cu cineva dictatura, este marginalizat şi făcut inofensiv printr-o detenţie la o mănăstire. Când iese de acolo, în preajma căderii Regelui, care era timorat de insurecţia legionară, iese cu gândul la vindictă. Nu-l va ierta pe Carol şi va căuta să-l ţină în minorat politic pe noul, tânărul Rege. Pentru el, Comeliu Codreanu, pe care îl căutase şi îl curtase cu ani înainte, fusese pentru el nici mai mult, nici mai puţin decât un "berbec", prinţul Mihail Sturza, ministrul său de externe, era "un afurisit de boier spurcat", iar Regele însuşi era unul pe care el, Antonescu, "îl ţinea pe tron", cât despre Horia Sima afirma că a vrut "să facă din mine din cal măgar".

De aceea, actul constituţional semnat la 14 septembrie 1940 de el şi de Rege îl stânjenea şi împotriva acestui act va atenta, desconsiderându-l şi încălcându-l de mai multe ori. Rămas fidel în intimitatea lui democraţiilor occidentale, a căutat fără succes să se acomodeze condiţiilor create de acceptarea colaborării cu forţele Axei.

Acesta era omul care nu suporta concurenţa, nu suporta să împartă puterea cu cei care îl ajutaseră să vină la putere în septembrie 1940. Oricine ar fi fost aceştia.

Dar cine erau aceştia?

Erau supravieţuitorii unor masacre unice în istoria modernă, cu rândurile rărite, cu o ţară sfârtecată, ce predase fără luptă o treime din teritoriul ei, lovită de un cutremur şi răvăşită de haosul refugiaţilor din cele trei zări.

Mişcării de elită şi perfect unitare de până atunci, care îşi manifestase exigenţele la încadrare până la nivelul adolescenţilor, ţăranilor şi muncitorilor, Antonescu îi ceruse să absoarbă acum contingente întregi de noi membri, ce n-au ştiut să găsească întotdeauna cele mai fericite soluţii în complexul de probleme care se puneau ţării după dezastrul provocat de pierderea bruscă, în vara anului 1940, a unei treimi din teritoriul naţional.

Şi ce s-ar fi putut cere de la o organizaţie care nu avea nici măcar preponderenţa în guvern şi care, într-o ţară ciopârţită şi cu un aliat extern – cel german – stânjenit de inflexibilitatea Legiunii, nu urmărea decât să îşi găsească un garant pe care să poată conta pentru viitoarele acţiuni militare în estul şi sud-estul Europei?

***

Ne îndoim că în patru luni de coguvernare, vreun regim, vreo formaţie politică, chiar dacă nu ar fi cunoscut încercările grele prin care a trecut Mişcarea Legionară, şi în condiţiile sociale de atunci, ar fi putut realiza mai mult decât ea; numai după un respiro de mai multe luni sau de câţiva ani structurile s-ar fi cristalizat, directivele şi-ar fi dovedit viabilitatea, şi abia în acel stadiu de guvernare s-ar fi putut emite judicios verdicte asupra regimului. Nu după patru luni, aşa cum au fost ele. Invocând mereu fie inexperienţa, fie maniera de lucru a cadrelor legionare, generalul aduna, încă de pe atunci, cu perfidie şi sârguinţă, piese la un dosar împotriva partenerului de guvernare.

O contribuţie însemnată îşi aduceau în mod necontenit şi bine dozat şi membrii noului grup de influenţă din jurul conducătorului statului, dintre care unii erau informatori direcţi ai serviciilor de spionaj străine. În cadrul acestor raporturi precare dintre Legiune şi general, acesta va găsi uşor pretextul pentru declanşarea crizei finale. Pe fundalul caracterului coleric şi revanşard, ca şi al dorinţei de a se debarasa de un partener nedorit, survine şi decorarea Comandantului Horia Sima de către Rege, la începutul lui ianuarie, fapt ce îl duce la exasperare pe general, omul care nu înţelegea decât să îşi amplifice prerogativele ce decurgeau din poziţia lui de şef al statului.

În legătură cu temerea iniţială a generalului că Mişcarea Legionară are legături trainice în ministerele centrale de la Berlin, trebuie să ne oprim puţin.

Trei cauze ale conduitei sale pot fi considerate ca determinante ale evenimentelor din 21-24 ianuarie. Întâi, caracterul său despre care am amintit mai înainte. Apoi, rolul anturajului din guvern, mai ales al subsecretarului de stat de la Interne, Rioşianu, şi al unui grup de femei care îşi continua de fapt nefastele intrigi din epoca lui Carol al II-lea şi între care se evidenţia Dna Veturia Goga, de fapt nu numai adversara personală a Mişcării, ci şi o veche informatoare a serviciilor secrete engleze. Ultimul element, mult invocata afiliere a doctrinei şi a programaticii legionare la politica Reich-ului, despre care s-au scris încă de la procesul Căpitanului din 1938 şi până astăzi nenumărate articole acuzatoare, această relaţie de fraternitate sau chiar de vasalitate este unul dintre falsurile care au adus Mişcării Legionare mari prejudicii. Mişcarea Legionară nu a fost o oficină, o sucursală nazistă aici în România, stipendiată cu fonduri importante de la Berlin, nu a fost o creaţie a propagandei germane. Apărută cu şase ani înainte de instalarea lui Hitler la putere, îşi avea deja structurate liniile mari ale viziunii sale politice şi sociale proprii. În ceea ce priveşte cancelariile germane, ele nu au văzut în Mişcare decât un partener incomod, în timp ce Antonescu era o figură tranzitorie, care ar fi putut fi uşor dominată şi eventual schimbată la sfârşitul războiului. Prin ambasadorul Fabricius, Berlinul ştia că Antonescu i-a adus pe legionari la putere şi că acum el îşi vede periclitată opera de salvare naţională de ingratitudinea şi apucăturile lor anarhice. Toate informaţiile ministerului de externe al Reich-ului erau în mod grosolan deformate în defavoarea Mişcării, atât de ambasadorul Fabricius, cât şi mai târziu de către succesorul lui, baronul Manfred von Killinger. Îndrăznim să avansăm ideea că aşa cum în 1938, după vizita la Hitler a lui Carol al II-lea a urmat imediat asasinarea Căpitanului, aşa şi acum, după vizita lui Antonescu la acelaşi Hitler, la 14 ianuarie 1941, avea să urmeze lovitura de stat a lui Antonescu. Coincidenţa este stranie şi nu poate fi escamotată, era anulând cel puţin ideea că am fi fost o simplă agentură hitleristă în România.

*

* *

Refăcând acum filmul evenimentelor, vom observa că încă din 10 decembrie se produc intervenţii ale subsecretarului Rioşianu de la Ministerul de Interne, care constituie un preludiu la înăsprirea tensiunilor dintre Mişcarea Legionară şi Antonescu, şi care aveau să ducă la lovitura de stat. În statul naţional-legionar, nu legionarii puteau fi rebeli împotriva propriilor structuri administrative ale ţării. Este un termen care a făcut epocă prin continua repetare a lui, preluată de la Antonescu de către comunişti şi de la ei până astăzi în istoriografia cripto-comunistă. Fără a avea pretenţia de cronicari cărora nu le scapă nici un eveniment din ceea ce ar constitui preambulul la desfiinţarea statului naţional-legionar, vom aminti doar câteva dintre acţiunile lui Rioşianu. Astfel, el dispune intervenţia armatei în cazul incidentelor de la Cogealac, în Dobrogea, unde macedonenii refugiaţi din Cadrilaterul cedat Bulgariei intraseră în conflicte mărunte cu localnicii mai vechi. Evenimentul a fost exagerat la Bucureşti, dându-i-se amploarea unei revolte locale şi a fost nevoie de intervenţia promptă şi de tactul comandantului legionar din regiune pentru a se aplana neînţelegerile. Dar faptul s-a înregistrat cu grijă la pasivul Mişcării, în cartea neagră pe care Ovidiu Vlădescu, consilierul pe probleme civile al generalului, o ţinea la zi cu o grijă de arhivar versat. O altă diversiune a aceluiaşi Rioşianu s-a produs în preajma Anului Nou când, sub pretextul că viaţa mai multor

DIN IANUARIE 1941

politicieni, foşti şefi de partide, este ameninţată în noaptea de Revelion, el a mobilizat unităţi de intervenţie imediată ale jandarmeriei, cu armament în dotare, pentru a-i reprima pe presupuşii asasini legionari. Fapt care, deşi infirmat în mod simplu prin liniştea din noaptea respectivă, a creat totuşi o tensiune suplimentară în raporturile Comandantului Horia Sima cu generalul.

Dar ceea ce a accelerat conflictul care mocnea a fost asasinarea maiorului german Döring de către un agent al serviciilor secrete engleze. Or, paza demnitarilor străini, ca şi cea a ofiţerilor germani cu funcţii oficiale cădea în grija subsecretarului de la Interne, acelaşi Rioşianu, şi nu a ministrului de interne, generalul Petrovicescu. Totuşi, Antonescu îl demite pe ministru şi face ca şi Berlinul să reproşeze tot Mişcării asasinatul ofiţerului german. Demiterea la 20 ianuarie a ministrului determină un protest al studenţimii bucureştene împreună cu legionarii din corpul Răsleţi, corpul Muncitoresc şi secţiile feminine, la care se raliază mii de alţi bucureşteni şi care cer repunerea ministrului în drepturile sale, restabilirea echilibrului guvernării, îndepărtarea lui Rioşianu, eliminarea din Guvern şi din anturajul generalului a persoanelor dubioase şi curăţirea întregului aparat guvernamental de elementele ostile Mişcării. Manifestanţii nu cereau decât restabilirea ordinii constituţionale existente şi nu au făcut nici o aluzie la persoana generalului Antonescu care, dimpotrivă, a fost ovaţionat. Totul a decurs fără incidente, ordinea internă nu a suferit nici cea mai mică alterare.

***

Această reacţie a bucureştenilor a constituit pentru Antonescu începutul a ceea ce el a numit "rebeliunea legionară".

A doua zi, la 21 ianuarie, generalul Antonescu dispune înlocuirea tuturor prefecţilor şi chestorilor legionari, concomitent cu eliberarea din funcţie a prefectului Capitalei, Radu Mironovici, care asigura ordinea publică, şi a lui Alexandru Ghica, şeful direcţiei generale a poliţiei. Antonescu dă un ordin general ca armata să ocupe toate instituţiile publice, punând în fruntea lor ofiţeri, dintre coloneii cei mai în vârstă. În acest fel, normativul legal al numirilor în înaltele funcţii ale statului a fost ignorat, noii numiţi nefiind desemnaţi prin vreun decret semnat de conducătorul statului, decret ce trebuia să fie publicat în prealabil în "Monitorul Oficial". Or, ofiţerii care se prezentau la prefecturi şi chesturi nu dispuneau decât de ordine verbale, emanate de la garnizoanele militare locale. Singura lor justificare era forţa de care dispuneau, întrucât veneau însoţiţi de un pluton, companie, sau chiar regiment, după necesităţile locale şi moment. În plus, pretenţia lor de a li se ceda locul se baza exclusiv pe ameninţarea că vor trage în legionari în caz de nesupunere.

Prefecţii şi chestorii fuseseră convocaţi, primii la Bucureşti, chiar de către general, iar ceilalţi la inspectoratele regionale respective încă din 19 ianuarie, iar dispoziţiile lui Antonescu de convocare a lor au fost strict secrete, de ele nefiind înştiinţat nici Comandantul Horia Sima, nici vreun alt ministru legionar. Prefecţii fuseseră chemaţi la Bucureşti pentru a se discuta importante "chestiuni economice", iar chestorii la "reuniuni curente de informare şi consfătuire". Legionarii care se aflau legal în clădirile vizate de armată au opus o firească rezistenţă unităţilor militare înarmate. Celor asediaţi li se alăturaseră peste tot numeroase grupuri spontane de săteni şi orăşeni care fraternizau cu ei. Această rezistenţă inegală a fost considerată un al doilea act de rebeliune de către generalul Antonescu, după cel de protest de la demiterea ministrului Petrovicescu. De fapt, incidentele armate au fost puţin numeroase, întrucât în cele mai multe locuri militarii, în special soldaţii şi ofiţerii tineri, fiind simpatizanţi sau chiar legionari, au evitat vărsările de sânge. Mai ales că – spre cinstea lor – generalii de armată Coroamă, Dragalina, Avramescu, Levente, Atanasiu şi Popescu, de la corpurile de armată III, IV, VI şi VII, precum şi cei de la Timişoara au fraternizat cu legionarii din instituţiile ce urmau să fie asediate.

Exasperat de eşecul intervenţiei din provincie şi temându-se de un eşec similar în Bucureşti, Antonescu dispune consemnarea regimentelor în cazărmi, până când se va limpezi poziţia armatei germane. Această limpezire nu a întârziat. Pe de o parte, încă din 14 ianuarie, când Antonescu se întâlnise cu Hitler, primise de la acesta acceptul de a lua măsuri "pentru restabilirea ordinii interne, adică de a stârpi anarhia legionară". Pe de altă parte, pentru că informaţiile lui Fabricius erau total defavorabile Mişcării Legionare şi îl recomandau pe Antonescu ca garantul liniştii, al stabilităţii de care Reich-ul german avea nevoie în România, plină de petrol, în perspectiva apropiatei campanii împotriva URSS. Deci, în dimineaţa zilei de 23 ianuarie, ministrul german Neubacher înştiinţează pe Comandantul Horia Sima că Hitler somează pur şi simplu pe legionari să înceteze orice rezistenţă. Generalul Antonescu este de acord că dacă rezistenţa legionară încetează imediat, nici un legionar nu va fi urmărit şi se va ajunge la aplanarea conflictului. În faţa acestui adevărat ultimatum, Comandantul redactează împreună cu Neubacher ordinul de încetare a oricărei lupte şi de părăsire a localurilor asediate de armată. Comunicatul, în ceea ce priveşte pe Comandantul Horia Sima, nu era conceput doar pentru a evita vărsarea de sânge, dar şi pentru a evita conflictul direct cu armata germană. De fapt, trupele germane erau autorizate să facă uz de arme. Ultimatumul dat de Hitler echivala cu un act de ocupaţie. Ofiţerii germani chiar au intervenit la 24 ianuarie la Timişoara, Arad, Deva, Sibiu şi Tulcea, somând pe legionari – care erau deţinătorii legali ai administraţiei – să părăsească şi să predea clădirile. Apreciem însă că prin jocul acesta poziţia generalului Antonescu faţă de Berlin era şi mai precară decât înainte, el devenind de fapt un prizonier al Reich-ului.

***

În realitate, zone întregi, ca de pildă cea dintre Palatul Telefoanelor şi Poşta veche de pe Calea Victoriei, au fost mitraliate, victimele (morţi şi răniţi) fiind cifrate la 800 şi provenind în imensa lor majoritate dintre curioşii din populaţia civilă care venise să urmărească desfăşurarea evenimentelor. Nici termenul acordat pentru evacuarea instituţiilor şi sediilor nu a fost respectat. Antonescu ataca cu o duritate care nu făcea decât să confirme pronosticurile cele mai sumbre făcute de cei care îl cunoşteau.

Pentru a demonstra cu încă un fapt furia dezlănţuită a generalului şi obtuzitatea vrăjmăşiei lui, vom aminti că Regele Mihai, aflat până atunci la Sinaia şi plecat spre capitală ca să reinstituie ordinea prevăzută în actul constituţional de la 14 septembrie 1940, a fost împiedicat cu forţa să vină la Bucureşti de către acelaşi Rioşianu, însoţit de un grup de ostaşi.

Pe fondul acestor acţiuni, dincolo de ceea ce se petrecea în cancelariile ministeriale, în sediile legionare ori în comandamentele militare, lumii obişnuite, opiniei publice în general, i se oferea spectacolul dur, dinamic şi pe alocuri violent al unor avalanşe haotice de ştiri contradictorii, de manifestări care depăşiseră cadrele consacrate şi ritmul unei vieţi liniştite. Se putea vorbi într-adevăr de o insurecţie, cele două părţi acuzându-se reciproc şi fiecare pretinzând că reprezintă legalitatea.

În aşteptarea unui deznodământ, organele de ordine erau depăşite. Autoritatea şefilor, fără a fi contestată, părea a fi paralizată, ameninţată de descompunere. Armata şi poliţia se temeau de legionari, aceştia se temeau de repetarea violenţelor din partea armatei şi a jandarmeriei care nu o dată îi supusese la represiuni dure. Scăpată astfel de vigilenţa factorilor de ordine, pleava periferiilor, ca întotdeauna în istorie, a profitat de criza autorităţii. Astfel, ea a atacat micile întreprinderi ale populaţiei evreieşti, pe care o bănuia mai de mult de a fi autoarea ascunsă a tuturor neîmplinirilor şi suferinţelor ei şi deţinătoarea nu numai a unei bunăstări materiale câştigate pe căi imorale, dar şi posesoarea unor relaţii cu forţe străine, ostile naţiunii române. A fost nevoie de numai câteva gesturi mici ale unor agitatori interesaţi ca să direcţioneze funest aceste impulsiuni distructive. Au fost astfel devastate un număr de magazine, câteva sinagogi şi, ceea ce este mai dureros, au fost ucişi în jur de 120 de evrei. Pe marginea acestor deplorabile manifestări – în care Mişcarea Legionară nu a fost implicată, neexistând niciodată vreun ordin de la centru ori de la alte autorităţi legionare –, pe marginea acestui trist episod s-a glosat mult în ţară şi în străinătate, atunci ca şi acum el cunoscând reverberaţii şi fireşti exagerări în literatură şi dramaturgie.

***

Iată ce a urmat după "restabilirea liniştii". Un val de sute, mii de arestări, mai ales din rândul tinerilor elevi şi studenţi, supuşi unor anchete dure. Apoi respingerea intervenţiilor de reconciliere făcute de personalităţi legionare ori de simpatizanţi legionari, profesori universitari cu mare audienţă în opinia publică. Legionarii care se ştiau vizaţi de agenţii serviciului lui Eugen Cristescu au ales exilul, cu tot ceea ce a însemnat acesta, într-o Germanie care îl salvase pe Antonescu. După aceea, procesul grupului Creţu, care executase la Jilava pe asasinii Mişcării Legionare. Sentinţele, dintre care unele capitale, au fost neîntârziat aduse la îndeplinire de justiţia antonesciană. Atunci, absolut fără nici o vină, a fost împuşcat şi colonelul Zăvoianu, cavaler al Ordinului Mihai Viteazul. S-a decis trimiterea pe front, în scopul unei ipotetice reabilitări, în linia întâi şi în misiuni de sacrificiu a câtorva sute de deţinuţi legionari, încadraţi mai întâi în batalioanele de la Sărata, alături de delincvenţi periculoşi de drept comun.

O problemă se mai pune: evreii au avut vreo responsabilitate în declanşarea haosului ce a dus la excesele ştiute? Atât preşedintele Asociaţiei Comunităţilor evreieşti, Filderman, cât şi M. Carp (într-o lucrare a lui) recunosc că evreii au contribuit la crearea şi acutizarea disensiunii dintre Antonescu şi legionari şi că, implicit, aveau şi evreii o contribuţie la dispariţia statului naţional-legionar. În ceea ce îl priveşte pe Filderman, el era deseori văzut în cabinetele preşedinţiei. Cât priveşte pe cei 120 de evrei ucişi în timpul evenimentelor de mai sus, trebuie subliniat că în chiar lucrarea "Martiriul evreilor din România în perioada 1940-1944", apărută la Editura Hasefer anii trecuţi şi care are un întreg capitol dedicat evenimentelor, nu se vorbeşte nimic, nu se face adică nici cea mai mică menţiune despre evreii care ar fi fost ucişi la abator şi agăţaţi în cârlige. Este de aceea cu atât mai surprinzător şi mai regretabil că dl prof. Cajal, ca şi Wexler şi muzicologul Iosif Sava, afirmă chiar în cadrul unor serate muzicale că la abator au fost ucişi evrei.

Dr. Nicolae NICOLAU

MOARTEA LUI MIRCEA VULCĂNESCU

Pe Mircea Vulcănescu l-am avut profesor de Etică, la Universitatea din Bucureşti, pe timpul studenţiei mele. Lecţiile sale, sâmbăta după-amiază, erau pline de dinamism şi originalitate. Venea la cursuri cu fişe, organizate pe probleme şi structurate pe esenţial, dar prezentarea şi desfăşurarea cursului deveneau pline şi fermecătoare prin nota personală a vorbitorului, care fascina prin volubilitate, originalitate şi perspectiva largă în care încadra orice problemă, idee sau sistem filosofic. Astfel, fişele sale erau un simplu auxiliar de lucru, căci, în timpul prelegerii, Vulcănescu era un adevărat creator. Vedeai, parcă, cum i se grămădesc ideile în minte şi nu se mai putea stăpâni din iureşul lor.

Profesorul avea o impresionantă putere de a surprinde filiaţia ideilor, de a scoate la suprafaţă esenţialul şi de a urmări implicaţiile cele mai subtile în diverse domenii de activitate şi gândire. Definiţiile lui erau clare şi cruciale în procesul de înţelegere a unei şcoli filosofice, a unei poziţii etice sau a ideii pe care o dezbătea.

Vulcănescu urmărea cu stringenţă logică şi pedagogică semnificaţia conceptelor în toate planurile colaterale, de la economie politică până la metafizică şi teologie. Preocupările lui erau multilaterale, de natură enciclopedică, toate fiind încadrate într-o ierarhie de valori, în care puteau fi sesizate atât contradicţiile, cât şi armoniile viziunii sale, pe care încerca să o facă înţeleasă şi cuprinsă într-o filosofie românească pură. Interesul lui imediat era legat de fenomenul românesc. Vorbea şi scria despre Freud, dar căuta să se apropie, să descifreze şi să înţeleagă valorile specifice româneşti din viaţa şi opera lui Ion Creangă.

Era director al vămilor în Ministerul de Finanţe, dar scria despre conceptul de spiritualitate, desfăşurat în diferite structuri ideologice. Participa la şedinţele Consiliului de Miniştri, însă, în acelaşi timp, urmărea cu pasiune războiul din Rusia Sovietică şi scria despre filosofia poporului român şi poziţia creştinului în lumea modernă.

Mircea Vulcănescu este unul dintre geniile enciclopedice ale culturii româneşti; un geniu prodigios şi un practicant al vieţii creştine.

După capitularea din 1945, a fost arestat şi el o dată cu toţi membrii guvernului de atunci şi a fost condamnat pentru vinovăţia de a fi susţinut războiul impus de însişi cei care ne anexaseră din trupul ţării. În terminologia comunistă se făcea şi el vinovat de "dezastrul României".

În închisoare, mai vizibil decât oriunde, a avut ocazia să pună în practică morala creştină, pe care o propovăduise de la catedră şi în scrisul său, din cauza condiţiilor speciale de viaţă create de guvernul comunist, cu intenţia de a lichida pe toţi prizonierii politici.

Două au fost împrejurările din viaţa de deţinut despre care pot depune mărturie exactă asupra situaţiei în care s-a găsit: una în perioada detenţiei de la Jilava, iar alta cu privire la moartea lui dramatică în închisoarea de la Aiud.

Prin 1951, pe primăvară, mă găseam în beciurile de la Jilava, cu trei ani de anchete şi mizerie de temniţă, fără nici o perspectivă de rezolvare a situaţiei mele juridice. Ancheta nu putea duce sub nici o formă la trimiterea mea în judecată, întrucât nu mi s-a putut găsi nici un fel de vinovăţie, nici o declaraţie şi nici o probă materială răsfrântă împotriva mea. Astfel, necondamnat, eram repartizat într-una din celulele mari ale secţiilor, unde, înţesaţi, viaţa devenise mizerie şi coşmare. Mâncarea era puţină, asistenţa medicală şi sanitară inexistentă, iar bătăile nu mai conteneau. Dimineaţa şi seara, la numărătoare, eram crunt bătuţi de gardienii care ne aşteptau, la ieşire şi la intrare, cu ciomegele în mâini, lovind fără cruţare şi fără nici o alegere în funcţie de condiţia fizică a deţinuţilor. Singura relaxare interioară era posibilă prin venirea noilor deţinuţi, care era, de fapt, un fel de rotaţie din alte celule. Aceştia ne aduceau veşti noi, despre alţi deţinuţi, sau chiar din afară, despre situaţia politică internă şi externă.

Celula în care mă găseam la vremea aceea avea contact direct, prin coridorul dintre uşi, cu alte trei celule, aşa că sursele de informaţie deveneau mărite în numărul de posibilităţi. Aşa se face că în secţia noastră au fost aduse foarte multe personalităţi politice, spirituale şi militare, cu care altădată neamul românesc se mândrea. Alexandru Constant venea şi el dintr-o celulă de refacere, după ce a stat o vreme împreună cu Mircea Vulcănescu, cu care a cunoscut calvarul şi amărăciunea unor bătăi sălbatice şi izolarea de trei zile şi trei nopţi în celula 16, numită **Celula Neagră**. În timpul în care au locuit împreună, într-o altă aripă a Jilavei, Vulcănescu şi alţii obişnuiau să ţină conferinţe despre diferite subiecte, spre a se întări şi instrui pe ei şi pe cei ce-i ascultau. După una din conferinţele ţinute de Mircea Vulcănescu, a apărut un gardian şi l-a scos pe el şi grupul său afară, în curtea interioară a Fortului Jilava, unde au fost bătuţi cu ciomege şi bastoane de cauciuc până la leşin. Apoi i-au dezbrăcat până la piele, zvârlindu-i grămadă în bezna din Celula Neagră, căci, fără nici o lumină, întunericul din Celula Neagră era absolut. Parcă uitaţi, acolo au stat, între urină şi fecale, trei zile şi trei nopţi. O veşnicie de tenebre! Nemâncaţi, în frig, în umezeală. Nu aveau nici scaune, nici masă, nici vreun pat. Alergau toţi prin murdărie, de la un colţ la altul, spre a se încălzi şi spre a nu lăsa trupurile să se prăbuşească. Mircea Vulcănescu a fost cel care i-a încurajat cel mai mult şi le-a ţinut spiritul treaz. Până când el însuşi şi-a dat seama de tragicul situaţiei în care se găseau.

"În condiţiile acestea – a spus Vulcănescu, în forma cea mai simplă şi cea mai prietenească, rugându-i să accepte propunerea lui – nu există nici o scăpare pentru noi, decât **dacă se întâmplă ceva,** care să forţeze administraţia la o măsură de salvare, dacă o salvare mai există. Eu nu mai pot rezista fiziceşte. Mă simt epuizat de toată energia. Mă voi aşeza jos, pe pântece, în ultimele clipe ale vieţii mele, şi în felul acesta voi veţi avea un loc să vă odihniţi, pe trupul meu. Rog pe Dumnezeu să primească sufletul meu şi să vă ajute pe voi să supravieţuiţi..."

Era acolo o atmosferă mioritică, de **seninătate şi împăcare cu moartea**, şi de **acceptare a unui destin creştinesc**. Partenerii lui Vulcănescu au fost cutremuraţi de această propunere şi de slăbirea rezistenţei sale. Au refuzat categoric şi au trecut la acţiune, la înviorarea lui şi la angajarea lui din nou în cursa de alergătură, pentru a-i reveni ţăria fizică. I-au reamintit de **păcatul sinuciderii** şi de **virtutea speranţei**. Această ocazie i-a oferit lui Mircea Vulcănescu prilejul de a desfăşura câteva gânduri în legătură cu viaţa, moartea şi destinul omului, ceea ce l-a făcut să se sustragă de la preocupările cărora li se lăsase pentru o clipă pradă. Prietenii lui nu i-au aprobat sinuciderea, iar Vulcănescu a socotit această floare rară a prieteniei drept cea mai minunată podoabă a vieţii creştine.

Vremea a trecut, penibilă, şi când izolarea lor a luat sfârşit, până şi gardienii s-au uimit de minunea întâmplată, găsindu-i încă vii la deschiderea **celulei morţii**. Epuizaţi, el şi prietenii lui au fost duşi şi zvârliţi într-o nouă celulă, ticsită cu ce mai rămăsese din generaţia jertfelor, cu tineri frământaţi şi rezistenţi la procesul de reeducare comunistă. Trăiau toţi într-o atmosferă presantă, de îngrijorări şi teamă. Totuşi, în faţa spectacolului apocaliptic pe care l-au văzut, cu fiinţele desfigurate de suferinţe, frig, foame şi murdărie, au avut curajul de totdeauna. Aceşti tineri şi numai ei au înfruntat pe educatorul lor, sărind în sprijinul oropsiţilor, acceptând toate riscurile.

De la Jilava, Vulcănescu a fost transportat la Aiud, unde am ajuns şi eu, prin vara lui 1951.

Nu-i mai cunosc peripeţiile până ce eu nu am început să lucrez, prin 1952, în fabrica închisorii, la secţia metalurgie. În fabrică, eram în aceeaşi grupă cu un deţinut care locuia cu Vulcănescu în aceeaşi celulă. Şi cum Vulcănescu nu lucra nicăieri, am reuşit, în felul acesta, să stabilesc o comunicare permanentă cu profesorul meu, care a durat cam două luni de zile. Îi transmiteam noutăţi politice şi alimente, de care ducea mare lipsă, dar îi comunicam şi problemele şi întrebările care mă frământau permanent, la care el îmi răspundea cu vederile şi dezlegările lui, în majoritate priveau cultura românească şi perspectivele ei de viitor.

Sunt în măsură să redau, acum şi aici, unele dintre cele mai semnificative puncte de vedere care îl frământau în vremea aceea pe Vulcănescu. L-am întrebat, deci, care i se părea a fi cel mai caracteristic aspect al vieţii din închisorile de atunci. Prietenul nostru comun îmi comunica constant şi fidel răspunsurile sale. Am reţinut aproape tot ce era esenţial, pentru că veneau de la Mircea Vulcănescu, şi adâncimea vederilor lui îmi ajuta să limpezesc apele propriului meu suflet.

Trei erau, după M. Vulcănescu, aspectele cele mai caracteristice ale vieţii din închisorile comuniste:

I. Starea de suferinţă naţională. Nu numai deţinuţii politici trăiesc în mizerie şi dramă, ci şi toate familiile lor, toate partidele politice care n-au înţeles sau au înţeles prea târziu generaţia supremelor sacrificii, toate clasele sociale, toţi prietenii şi... toţi adversarii acestora. Ţara întreagă este copleşită de suferinţă. Acesta este conceptul care cuprinde şi caracterizează momentul prăbuşirilor istorice continuate în 1951-1952, de la instaurarea ilegitimă a regimului sovieto-marxist. Prin această suferinţă colectivă, naţională, el vedea un puternic reviriment al regăsirii religioase creştine, o reîntoarcere la formele autentice ale credinţei în Dumnezeu şi la rugăciunile fierbinţi ale mântuirii. Nu vedea alt mod de salvare. Comunismul, nici în formă, nici în fond, nu poate oferi o salvare a omului şi a fiinţei naţionale. Aplicarea lui la realităţile româneşti va duce sigur la o reacţie firească şi caracteristică fondului românesc: **reacţia creştină**.

II. Prezenţa impresionantă numeric, pretutindeni, a generaţiei care a fondat şcoala naţionalismului modern românesc propriu, unic şi **independent**, încărcat cu sănătatea morală a unei atitudini de încredere şi optimism.

Dar M. Vulcănescu mai spunea că niciodată nu a înţeles îndeajuns fenomenul acestei generaţii ca parte a unei ordini spirituale româneşti. El socotea acest fenomen ca o recrudescenţă a unor forţe negative care tind să destrame ordinea specificului românesc şi chiar să strice armoniile mioritice ale viziunii româneşti despre lume. Această ideologie, care i se părea că se îndepărtează de realităţile naţionale, care bulversa însăşi fundamentele şi structurile naţionale, Vulcănescu căuta să o analizeze şi să o înţeleagă. Ce este, în fond, această generaţie de "sinucigaşi", de benevoli ai morţii, de prevestitori; ce este această generaţie marcată de personalităţi gigantice, care s-a vrut stinsă şi acoperită cu beton; ce semnificaţie are pentru neamul românesc şi în lume sacrificiul creştin al celor căzuţi în Spania? Întrebându-se cu nelinişte, mereu, a ajuns Vulcănescu să înţeleagă şi să creadă în puterea creatoare a elitelor în toate domeniile de manifestare omenească.

Înainte de a fi închis la Jilava, nu citise el un Jurnal din închisoarea Jilava? Şi nu i-a oferit lui, lui Vulcănescu, o nouă înţelegere a OMULUI mit din fruntea generaţiei de tineri deveniţi icoana României? Elitele, în strânsa lor legătură cu ţărănimea şi muncitorimea română, au fost factori cărora – zicea M. Vulcănescu – este greu până ce le găseşti o explicare logică obişnuită.

Orice jertfă "pentru Hristos" este o valoare spirituală reală, bogată, cu consecinţe incalculabile pentru viitor. În închisoare, Vulcănescu s-a întâlnit şi a trăit cu această lume românească în carne şi oase. Între zidurile celulelor a văzut copii care **se uniseră cu crucea**. În ei vedea rezervorul rezistenţei româneşti, ţăria concepţiilor, care dădea rod în condiţiile cele mai dificile. Unitatea lor, curajul, sacrificiul şi ajutorarea celor neputincioşi i s-au părut lui Vulcănescu un nesecat izvor de miracole. În celulă cu un condamnat la moarte, Vulcănescu a văzut întruchiparea baladică, senină, liniştită, aşteptând cu împăcare execuţia. El spera că cei ce vor ieşi în libertate din încleştarea şi suferinţele închisorilor vor fi purtători ai unui adevărat tezaur spiritual pentru tipul de om nou, forjat în cuptoarele chinurilor. De vor pieri cu toţii în închisori, legenda lor va avea ţăria veacurilor...

III. Procesul de fermentaţie a unei noi lumi româneşti era socotit de Vulcănescu ca al treilea aspect caracteristic al închisorilor politice. Întreaga colectivitate a deţinuţilor politici a trecut prin ciurul experienţelor, prin probele cele mai aspre, prin confruntarea propriilor lor idealuri, atitudini, înţelegeri şi metode politice de lucru. În focul acestor probe, fiecare şi-a revizuit poziţiile şi temeiurile de acţiune politică pentru viitor. Nu o dată, România a trecut prin perioade de invazii şi distrugeri, dar neamul românesc şi-a găsit prin el şi prin suferinţele lui noi căi de ieşire din impas. Dumnezeu apără istoria neamurilor care sunt cu El. Deţinuţii politici din România şi cu ei ţara – o imensă închisoare – şi-au ascuns în Dumnezeu **conştiinţa misiunii lor**.

Comunicările noastre au fost apoi întrerupte. Prietenul nostru fusese mutat în altă celulă. Dar l-am întâlnit pe Mircea Vulcănescu, nu mult după aceea, în spitalul din închisoarea Aiud. Eu, pentru o operaţie de apendicită acută, el cu o pneumonie; era în pragul morţii. Nu stam împreună, însă îl vedeam ori de câte ori ieşeam pe coridor. Ne făceam semne cu mâna, fără să schimbăm vreun cuvânt. Starea lui era sfâşietoare. Din omul bine construit, acum era o epavă, cu ochii adânciţi în orbite, dar nestinşi, de parcă ardeau în ei misterele lumii şi vieţii, cărora o viaţă întreagă încercase să le înţeleagă chipul şi noima. Numai o dată am reuşit să-i strâng mâna. M-a privit tăcut, învăluindu-mă cu privirile lui pătrunzătoare, apoi mâinile lui amândouă au cuprins mâinile mele, ca un ultim salut. Mă cutremurau magneţii nevăzuţi cu care îmi transmitea mesajul ultim de prietenie. Curând, la câteva zile, aflu că Mircea Vulcănescu, marele gânditor, marele om, marele oracol, a plecat în lumea cealaltă. Mircea Vulcănescu, un geniu, semnificaţiile suferinţei în filosofia românească. Încă văd şi încă plâng...

Ion HALMAGHI

ION BARBU – MATEMATICIAN, POET ŞI FILOSOF CREŞTIN

Matematician de renume universal, creatorul celei mai abstracte discipline matematice, "algebra axiomatică", poet de geniu şi filosof de o rară profunzime, Ion Barbu a intrat în rândurile Mişcării Legionare din adâncă şi nestrămutată convingere, îmbrăcând cămaşa verde – simbolul renaşterii, al vieţii şi învierii – idee ilustrată pe plan spiritual şi politic de Nae Ionescu, Mircea Eliade, Constantin Noica, Petre Ţuţea şi de alte personalităţi de frunte ale lumii româneşti.

Ion Barbu este, fără îndoială, un poet greu accesibil în conţinutul poetic al operei sale şi nu poate fi înţeles decât studiat în ipostaza sa trinomică de matematician, poet şi filosof creştin.

Matematician "născut, iar nu făcut", a fost elev al lui Ion Banciu, la liceul "Mihai Viteazul", care i-a creat pasiunea pentru matematică, şi student strălucit al cunoscutului mare geometru Gh. Ţiţeica, cel care l-a descoperit şi promovat. Îşi desăvârşeşte studiile ca bursier la Universitatea din Göttingen, "cufundându-se" în opera marilor matematicieni Gauss, Riemann şi Klein. Ajuns profesor de algebră şi geometrie la Universitatea din Bucureşti, Ion Barbu (ca matematician, Dan Barbilian) şi-a demonstrat în mod eminent vocaţia ştiinţifică, creând o nouă disciplină matematică şi cea mai abstractă – algebra axiomatică –, iar în domeniul geometriei se vorbeşte de aşa-zisele "spaţii barbiliene".

"Poet... dintr-o glumă" – cum va mărturisi el în 1927, într-un dialog cu I. Valerian – Ion Barbu debutează în "Literatorul" lui Macedonski cu poezia "Elan" (1918), dar începutul unei intense activităţi creatoare se leagă de cenaclul Sburătorul, în revista căruia, sub oblăduirea atentă şi generoasă a lui Eugen Lovinescu, mentorul cenaclului şi al revistei cu acelaşi nume, va publica o seamă de creaţii, numite de marele critic Lovinescu "poeme de factură parnasiană". Într-adevăr, "prin factura geometrică a versurilor, sculptate într-un material dur, cu contururi spaţiale bine definite" – cum sesiza just Lovinescu – lirica lui Ion Barbu din această etapă a creaţiei sale se apropie de poezia parnasiană, sub aspectul formei, dar prin conţinut diferă profund.

În anul de graţie 1930 – an de răscruce în istoria poeziei româneşti – apare opera poetică de căpetenie a lui Ion Barbu, "Joc secund". La apariţia volumului, critica noastră literară înmărmureşte, privind în textele lucrării "ca-ntr-un abis fără fund", după opinia lui Tudor Vianu. Unii le numesc ermetice, alţii obscure.

În plină derută, intervine în sprijinul poetului şi fostului său coleg de liceu Tudor Vianu, primul său comentator, cu un amplu şi pertinent studiu, discernând clar între ce înseamnă ermetic şi, respectiv, obscur. Criticul demonstrează că poetul "obscur", folosindu-se de un limbaj abscons, neinteligibil, nu comunică nimic, pe când poetul "ermetic", într-un limbaj elevat, metaforic, se ridică din contingent în lumea transcendentă a ideilor, în acel "loc luminos", unde "poezia se întâlneşte cu geometria" – cum mărturiseşte însuşi poetul. ("Ca şi în geometrie, înţeleg prin poezie o anumită simbolistică pentru reprezentarea formelor posibile de existenţă, întrucât există undeva, în domeniul înalt al geometriei, un loc luminos unde se întâlneşte cu poezia.")

La ermetismul din "Joc secund" autorul ajunge, cum afirmă în "Gazeta de matematică şi fizică" (nr. 5/1955), plecând de la ermetismul teoremelor lui Gauss care "derivă dintr-o anumită concepţie a artei, teoremă pe care Gauss o vedea ca un text august, ca o inscripţie al cărei laconism e însăşi garanţia durabilităţii ei". Principiul care îl va călăuzi în toată activitatea sa creatoare a fost "maximum de gând în minimum de cuvinte".

Ion Barbu aduce în aria limbajului poetic cuvântul elevat şi abstract al matematicii, iar în teoremele sale cuvântul elevat al poeziei, încât teoremele devin adevărate poezii, iar poeziile teoreme ce pot fi demonstrate logic, pornind de la un sistem axiomatic în cadrul unei teorii, al unei filosofii.

Dar care este această teorie? Cea care domină întreaga sa activitate, ca matematician şi poet, este filosofia creştină, cu evidentă ascendenţă în gândirea lui Clement Alexandrinul.

Conducător al şcolii catehetice din Alexandria (adevărată universitate creştină, institut propriu-zis de cercetare ştiinţifică cu program de studii, profesori şi studenţi), Clement Alexandrinul este savantul creştin care a asimilat şi transpus apoi în operele sale toată gândirea scriitorilor, filosofilor (Platon, Plotin şi Filon), ca şi a poeţilor Antichităţii; el este cel care a orientat gândirea creştină spre asimilarea în chip creator a tuturor cuceririlor culturale ale omenirii; este teologul ce a pus temeliile unei teologii ştiinţifice; este dascălul nu numai al celor care i-au audiat prelegerile (Origen, Dionisie, Didim, Chiril ş.a.) la Alexandria, dar şi al celor care, peste veacuri, i-au citit opera, printre care se numără, desigur, şi Ion Barbu.

Vom vedea, în cele ce urmează, că între opera matematică şi poetică a lui Ion Barbu şi opera lui Clement – "Stromatele" – există similitudini convingătoare.

("Stromate" înseamnă "covoare", acestea fiind prelegeri în care artistul, cu multă artă, ca într-un covor, a ţesut întreaga gândire antică.)

Lucrare apărută integral în franceză, germană, engleză, iar în română tradusă mai întâi parţial, pentru ca abia în 1982 să apară, în întregime, în colecţia "Părinţi şi scriitori bisericeşti", "Stromatele" reprezintă opera de căpătâi a lui Clement. În această lucrare el introduce şi defineşte doi termeni fundamentali: conceptul de **gnoză** şi cel de **gnostic**, în sens fundamental creştin-ortodox, alături de o seamă de principii pe temeiul cărora gânditorii creştini de mai târziu au fundamentat întreaga teologie ştiinţifică a creştinismului, care culminează cu "Dogmatica" lui Ioan Damaschinul şi "Summa teologiae" a lui Toma d'Aquino. În concepţia lui Clement, **gnoza** (gr. *gnosis* = cunoaştere) este credinţă plus cunoaştere (ştiinţă). Credinţa, în teoria lui Clement, apare ca o premisă apriorică specifică procesului de cunoaştere. Ea recunoaşte dintru început existenţa lui Dumnezeu, ceea ce determină toată activitatea de cunoaştere ulterioară. Credinţa inspiră omului pasiunea pentru învăţătură, care îl conduce pe treptele cunoaşterii. Gnoza îl ridică pe om pe scara perfecţiunii către "locaşul cel mai de sus al liniştirii" ("Stromatele", VII, 57, 1) – starea de extaz de care pomeneşte Barbu. Orice gnoză începe prin cunoaşterea senzorială a lumii înconjurătoare, continuă cu cunoaşterea raţională sau ştiinţifică a realităţii şi culminează cu starea de extaz – cunoaşterea ontologică, adică este vorba de contopirea subiectului cunoscător cu obiectul cunoaşterii, care este fiinţa lui Dumnezeu. Pe treapta cea mai înaltă a cunoaşterii, credinciosul "se asemuieşte cu Dumnezeu", el nu se mai preocupă de ştiinţă, "devenind el însuşi ştiinţă şi conştiinţă". Un astfel de credincios este **gnosticul** (gr. *gnostikos* = cel care cunoaşte).

Gnosticul, în viziunea lui Clement, este superior credinciosului obişnuit. Dacă acesta din urmă doar crede şi nu se îndoieşte de adevărurile de credinţă, gnosticul le aprofundează, le clarifică, le demonstrează şi le descoperă urmele sub învelişul simbolic al cuvintelor dumnezeieştilor Scripturi.

***

Obiectul ultim al cunoaşterii este Dumnezeu. Dar Tatăl Ceresc – Fiinţa în Sine (*Ens a Se*) poate fi cunoscută? Afirmaţia lui Clement este categorică, acesta opinând că ea se realizează pe cale raţională, prin ştiinţă, deducându-se existenţa lui Dumnezeu din existenţa lumii, a Cosmosului, care este opera lui Dumnezeu, şi pe cale intuitivă, directă sau mistică. Cunoaşterea lui Dumnezeu este şi simbolică, pentru că aşează la bază simbolul, care, potrivit gândirii lui Clement, "este un semn material care învăluie şi dezvăluie o prezenţă spirituală". Aşa cum afirmă Nicolae Berdiaev în lucrarea sa "Esprit et liberté", "cunoaşterea simbolică pătrunde experimental în tainele vieţii divine, căci simbolismul presupune abisul vieţii divine, infinitul ascuns dincolo de tot ce e finit, viaţa de taină a lui Dumnezeu, care nu este supusă puterii raţionale şi nu poate fi formulată în chip logic".

Cunoscându-i viaţa şi opera, nu este greu să observăm că imaginea lui Ion Barbu se aseamănă cu chipul gnosticului descris de Clement Alexandrinul.

Ca şi gnosticul lui Clement, Barbu crede în Dumnezeu, afirmând fără echivoc în "Cuvânt către poeţi" că este "suflet mai degrabă religios decât artistic". Evidenţiind această idee, Dinu Pillat spune că Ion Barbu "a fost un credincios fervent, care nu s-a îndoit niciodată de existenţa lui Dumnezeu şi concepea creştinismul în concepţiunea sa ortodoxă, neîmpăcându-se deloc cu protestantismul, confesiunea soţiei sale".

"În procesul dintre intelect şi transcendent – scrie Şerban Cioculescu – autorul «Jocului secund», a optat pentru acesta din urmă. Eroul său e Blaise Pascal – matematician, dar credincios. În acest model moral, Barbu s-a regăsit pe sine."

Cu prilejul unor amintiri, Al. Rosetti povesteşte că într-o bună zi a primit un telefon de la Ion Barbu, care îl ruga să îi înlesnească procurarea Bibliei lui Şerban Cantacuzino, din 1688, "pentru că – a motivat el – vrea să se pregătească de moarte: în această eventualitate, să fie găsit răsfoind cartea, pour mourir en beauté". (*Apud* Dinu Pillat, prefaţă la volumul "Ion Barbu – Pagini de proză", p. 35)

Ca şi gnosticul lui Clement, Ion Barbu nu este un simplu credincios. Prin întreaga sa operă matematică şi poetică, el aprofundează adevărurile de credinţă şi le demonstrează, aşezându-le cu pană de maestru sub învelişul ermetic şi simbolic al operei sale.

Un adevăr fundamental de credinţă, pe care Ion Barbu îl demonstrează simbolic în opera sa matematică şi poetică, aplicând magistral teorema lui Gauss "maximum de gând în minimum de cuprindere", este credinţa "întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor".

Astfel, în viziunea sa, prin caracterul ei abstract, generând ideea unui spaţiu transmundan, invariabil, deosebit de cel pământean, geometria este o microgneză. **Punctul** – elementul fundamental al geometriei – este simbolic Dumnezeu, care, în mişcarea sa, creând linia, aceasta naşte figurile geometrice – paradigmele "văzutelor tuturor şi nevăzutelor". De asemenea, în algebră, ramură a matematicii care studiază operaţiile aritmetice independent de valorile numerice care intervin în ele, cifra **Unu** este Unicul, creatorul care, asemenea vocalei "A", "literă borţoasă de toate literele" (Nichita Stănescu), cuprinde în sine toate numerele, născându-le fără a-şi pierde unitatea, esenţa.

Dacă în opera matematică a lui Ion Barbu, Dumnezeu – Creatorul lumii în mod abstract – este simbolizat de "Punct" şi de "Unu", în volumul "Joc secund", operă mai mult filosofică decât poetică, Fiinţa lui Dumnezeu se ascunde simbolic sub metafora "adâncul acestei calme creste" din primul vers al poeziei cu acelaşi nume, care deschide volumul:

Din ceas, dedus adâncul acestei calme creste
Intrată prin oglindă în mântuit azur,
Tăind prin înecarea cirezilor agreste,
În grupurile apei un joc secund, mai pur.

"Adâncul acestei calme creste" (Dumnezeu) este "dedus" (cunoscut raţional) "din ceas" (pe cale naturală, contemplând lumea creată de Dumnezeu). "Ceasul" simbolizează "timpul", iar acesta este o categorie corelativă cu "spaţiul", ambele categorii (timpul şi spaţiul) aflându-se într-un raport de inerenţă, o categorie presupunând-o pe cealaltă, iar ambele constituind cele două coordonate ale existenţei lumii creaturale. Totul există în timp şi spaţiu, acestea născându-se o dată cu lumea, în afară de timp şi spaţiu fiind doar Dumnezeu.

George Călinescu explica astfel acest vers: "Poezia (adâncul acestei calme creste) este o ieşire (dedus) din contingent (din ceas)." Este posibilă această explicaţie, pentru că "dacă o poezie admite o explicaţie, – spune autorul «Jocului secund» – raţional admite o infinitate", rezumând astfel într-o singură frază-teoremă cunoscuta lucrare a lui Umberto Eco "Opera aperta", o dialectică a ordinii şi a aventurii.

Fire deschisă şi temperament exploziv, dar şi caracter inflexibil, Ion Barbu nu a făcut un secret din apartenenţa lui la Mişcarea Legionară şi din adeziunea fecundă la doctrina ei. Datorită acestei apartenenţe, guvernele interbelice au evitat să-i valorifice peste hotare meritele de om de ştiinţă, pierzând astfel încă un prilej, pe lângă atâtea altele, de a consolida cauza românească. În numele legionarismului său a susţinut: "Ca matematician, consider că ştiinţa este aliata ordinii legionare". Convingere pe care se poate spune că o confirma cu prisosinţă, în felul lui de a se manifesta, ţinându-şi cursurile de "Matematici generale" îmbrăcat în cămaşă verde.

Îngemănându-şi reflecţiile asupra moravurilor politice cu o inconfundabilă artă a cuvântului scris, a plăsmuit "Un portret al Căpitanului", în care lirismul de cea mai bună calitate fuzionează fericit cu expresia abstractă, surprinzând exemplar figura de legendă a modelului.

Nu poate fi trecut cu vederea nici catrenul închinat lui Radu Gyr, de o concentrare egalată doar de puritatea lui:

Picioare de capre, satana
apasă-n platan spre-a mă pierde,
grea însă ca zaua şi stana,
va trage cămaşa mea verde.

Spre deosebire de unii oameni de ştiinţă remarcabili, care, totuşi, la vremuri de restrişte şi-au retractat legionarismul, Ion Barbu a rămas consecvent.

C. BUŞTIUC

PROCESELE DE BRAINWASHING

Acţiunea de sovietizare violentă a Europei răsăritene de după cel de al doilea război mondial a cunoscut în spaţiul românesc manifestări şi aspecte de o amploare şi intensitate neîntâlnită în întreaga zonă.

Fără îndoială, coordonatele statului naţional nu pot servi ca unitate exclusivă pentru o analiză pertinentă. Trebuie să luăm în considerare procesul istoric la scara sistemelor mondiale pentru a înţelege evenimentele care au avut loc, precum şi ce se întâmplă astăzi, bineînţeles în lumina datelor pe care le avem la îndemână.

Atenţia noastră este atrasă de cele mai multe ori de scena politică şi faptele economice cu un impact imediat asupra vieţii sociale.

O covârşitoare importanţă o au însă intervenţiile în psihicul uman, menite să modeleze comportamentul unei colectivităţi şi să asigure obedienţa politică.

În acest cadru se plasează procesele de *brainwashing* din domeniul practicilor de inginerie psihică individuală şi colectivă. Subiectul trebuie abordat cu răbdare, seriozitate şi competenţă, dincolo de senzaţionalismul gazetăresc, de goana după inedit şi evenimente şocante, menite să asigure succesul imediat al unei cărţi sau faima unui ziarist.

Pentru a nu promova confuzie şi neînţelegere, concepţiile trebuie să fie delimitate clar.

Brainwashing-ul este efortul sistematic al comuniştilor de a inocula unei persoane sau unui grup devotamentul faţă de partid şi acceptarea normelor de comportament, precum şi justeţea doctrinei marxiste.

În general, expresia se aplică la orice tehnică menită să manipuleze intelectul şi suportul său afectiv pentru a impune un mod de acţiune contrar voinţei, concepţiei etice, cunoştinţelor şi convingerilor persoanei sau grupului vizat.

Acest fenomen nu este o premieră românească, aşa cum afirmă cu nonşalanţă Paul Goma şi alţii, ci o practică bine cunoscută cercurilor de iniţiaţi şi destul de des aplicată.

***

Reforma gândirii şi restructurarea factorilor abisali variază în raport cu structura calitativă a grupului asupra căruia se acţionează, coeziunea dintre membrii săi şi ambianţa dată. Însă abordarea fundamentală este aceeaşi, indiferent că ne aflăm într-o închisoare, într-un colegiu revoluţionar, într-o casă conspirativă, într-o unitate industrială sau într-o celulă comunistă. Pentru a se sconta pe reuşita procesului, acesta durează de la cel puţin şase luni până la patru sau cinci ani. Sunt cazuri când s-a aplicat o viaţă întreagă dacă s-au constatat "recăderi în erezie", adică revenirea la vechiul mod de gândire şi manifestare.

Intensitatea poate varia de la simple metode de ademenire şi convingere până la ameninţări, presiuni excesive şi tortură care să conducă la un comportament automat, la sinucidere sau moarte.

Pentru reuşita experienţei, mediul fizic şi social trebuie să fie supus unui control riguros. În primul rând se urmăreşte distrugerea ataşamentului faţă de orice formaţie necomunistă ori persoane de care eşti dependent intelectual sau afectiv. Modul de gândire, atitudinile de viaţă sunt sfărâmate, fiind considerate incorecte şi în locul lor se dezvoltă loialitatea şi ascultarea necondiţionată faţă de partidul comunist.

Închisorile şi lagărele pentru deţinuţi politici din zona comunistă au oferit un teren prielnic aplicării programelor de *brainwashing*. Există o similitudine tipologică în aplicaţiile cunoscute. Se poate stabili, de exemplu, un paralelism straniu între Piteşti, unele puncte calde ale Revoluţiei culturale din China şi lagărele de prizonieri americani din Coreea de Nord. Există foarte mari dificultăţi în accesul la informaţie despre subiect. Fişierele de specialitate constituite nu sunt accesibile oricui în Statele Unite, URSS, China sau Israel. Arhivele iezuiţilor şi ale francmasonilor sunt păstrate în taină. Studiile laboratoarelor speciale ale Comitetului Central şi ale Securităţii probabil că nu mai sunt de mult pe teritoriul statului român. Ceea ce a rămas şi va fi pus la dispoziţia cercetătorilor interesaţi, sunt încredinţat că este o documentaţie confecţionată pentru confuzie şi derută sau pentru discreditarea unor adversari reali ai comunismului.

În universul concentraţionar al lumii comuniste putem distinge un model caracterizat prin:

– izolare riguroasă faţă de lumea de dincolo de ziduri şi de sârmele ghimpate. Interdicţia corespondenţei cu familia şi cu prietenii. Interdicţia lecturii şi a scrisului. Măsuri draconice pentru a împiedica orice activitate intelectuală;

– un regim extrem de aspru de detenţie, o ascultare totală. Penalizarea severă a oricărei încălcări a unui regulament imposibil de respectat. Mizerie, promiscuitate, hrană redusă la limita de supravieţuire, tratament umilitor. Tot timpul cu capul plecat, cu privirea în jos, impunerea unui respect exagerat faţă de personalul de pază. Masa, somnul, baia, atunci când există, defecarea cu un program riguros şi sub supravegherea unui personal îndoctrinat până la refuz, terorizat de birourile politice, abrutizat de un program monoton.

***

Inactivitatea supravegheată, pentru un observator străin, constituie urzeala unei tragicomedii sau scene de un spectacol ireal de invazie a absurdului. Descoperirea unui ac ia proporţiile unui complot împotriva ordinii sociale marxiste. Personalul de pază special instruit, ataţat zilnic în şedinţe de lucru împotriva deţinuţilor, nu face nici o concesie. Orice infracţiune minoră este pedepsită aspru.

Printr-o suită bogată de metode bine studiate se exercită o presiune fizică ireversibilă. Luarea hranei, interdicţia somnului, ţinerea într-o poziţie încordată de meditaţie cu capul plecat şi mâinile pe genunchi luni de-a rândul, statul într-un picior sunt completate cu bătăi crunte pentru motive ridicole.

– necooperarea constituie un delict grav şi este penalizată fără îndurare; nedemascarea unui gest ostil, care de multe ori este făcut la indicaţie, atrage după sine pedepse îngrozitoare;

– interogatorii prelungite, reluate fără încetare, demascări, autodemascări, cercetarea continuă a memoriei pentru a descoperi şi demasca urmele trecutului se transformă în ultimă instanţă în mărturisirea gândurilor neconforme cu ideologia marxistă. Sinceritatea impusă prin şoc şi presiune fizică este acceptată ca o terapeutică salvatoare;

– analiza procesului de transformare devine un program de rutină. Fiecare este obligat să se analizeze până la graniţele vieţii vegetative, să îşi reconstituie şi reconsidere traiectoria psihică de la primele amintiri până în momentul de faţă, să se autodemaşte atunci când este cazul şi să demaşte neregularităţile bănuite sau observate la alţii.

Schimbarea atitudinilor, a punctului de vedere, a noilor convingeri trebuie dovedită în mod repetat. Tratamentul este dozat de la caz la caz. În cazul persoanelor inflexibile, cu o structură consolidată – în special adversari fanatici ai comunismului, care sunt identificaţi cu grijă – se aplică formula acţiunii sub narcoză. În momentul când voinţa le-a fost complet anihilată şi răspund automat la comenzi sunt împinşi la acţiuni reprobabile, pentru a face imposibilă revenirea la trecut. Mediul de pornire îi va respinge. Nepătaţi şi puri sunt transformaţi astfel, fără să-şi dea seama, în gardieni ai *brainwashing*-ului comunist.

***

La nivel psihologic, acest proces implică stări şi fenomene deosebite, greu de înţeles pentru cei care operează cu fondul conceptual tradiţional:

– prin presiune fizică, şocuri repetate, constrângere şi teroare se urmăreşte slăbirea sau chiar dezagregarea ego-ului;

– prin demascarea periodică a gândurilor ascunse se merge spre o purificare radicală şi distrugerea fondului perceptual vechi, a valorilor şi a normelor morale ale lumii în care te-ai format. Reperele de orientare sunt demolate;

– cel vizat este împins într-un complex de vinovăţie prin forţă şi constrângere. Pe parcurs va surveni motivaţia raţională;

– prin acţiuni umilitoare este distrusă imaginea de sine a persoanei (insulte, defăimare, obligaţia de a mânca fecale);

– când nu a mai rămas nimic din cel care a fost, sau se consideră astfel, se trece la reconstruirea unei alte imagini de sine;

– cadrul de referinţă semantic se schimbă; unele din conceptele vechi care sunt păstrate au fost vidate de conţinut şi li se dă o nouă semnificaţie;

– se încurajează dorinţa de identificare cu cei care exercită presiunea.

De-a lungul timpului se ajunge la justificarea raţională a comportamentului impus prin constrângere – am putea spune că patologicul devine normal şi normalitatea patologie.

Profunzimea şi durata schimbărilor impuse în procesele de *brainwashing* diferă foarte mult. Atitudinile, comportamentele şi punctul de vedere sunt în funcţie de persoana angajată, de gradul de motivaţie dezvoltat pe parcurs, de intensitatea aplicată în procesul de transformare, de presiunea şi constrângerea pe care mediul continuă să le exercite.

În închisorile româneşti, comuniştii au impus *brainwashing*-ului o dimensiune halucinantă. Presiunea şi metodele de a determina adversarii politici cei mai intransigenţi de a-şi reevalua trecutul din punct de vedere comunist, de a-şi recunoaşte vinovăţia şi de a-şi mărturisi aversiunile depăşesc imaginaţia. Era socotită crimă orice acţiune şi orice gând care prejudicia cauza marxistă. Într-un decor dantesc, unde victima şi torţionarul se confundă, în care sinuciderea este exclusă şi moartea refuză să te primească, mărturisirile trebuia să fie făcute în jurul oricărui eveniment, oricât de neînsemnat ar fi fost, iar sinceritatea era apreciată după denunţarea persoanei de care erai legat afectiv: părinţi, prieteni, colaboratori apropiaţi.

***

Elemente de *brainwashing* sunt evidente în cultura chineză, în metodele Inchiziţiei de obţinere a mărturisirilor, în tehnicile rafinate ale poliţiei politice ruse, precum şi în diverse instituţii care urmăreau schimbarea sistemului de valori. Ele au fost folosite deseori de sectele religioase, ordinele fraternale şi elitele politice pentru convertirea şi iniţierea noilor membrii.

Prima fază de organizare a *brainwashing*-ului în spaţiul românesc a îmbrăcat o duritate excepţională, specifică represiunii staliniste. În centru s-a plasat studenţimea anticomunistă angajată în lupta subterană împotriva dominaţiei Frontului Roşu. Cei mai mulţi dintre ei erau militanţi din ilegalitate ai Mişcării Legionare. Obiectivele vizate au avut un spectru larg, fiind planificate pe termene lungi. Procesul conţinut în germen la Suceava a izbucnit cu virulenţă la Piteşti, s-a continuat la Gherla şi Valea Neagră. Valuri îndepărtate au atins Târgu Ocna, Târgşor, Ocnele Mari, închisoarea de femei. Timpul de desfăşurare: anii 1949-1952. Obiectivele imediate erau: anihilarea oricărei forme de rezistenţă în captivitate, compromiterea prin participare, subordonarea lumii concentraţionare revoluţiei comuniste, testarea elementului uman românesc, decapitarea în perspectivă a opoziţiei de dreapta şi a oricărei forme de împotrivire. În orice caz, este experienţa cea mai inumană organizată de internaţionala comunistă în Europa, dincolo de hotarele Sovietelor.

După informaţii greu de verificat, procese similare au avut loc în Rusia post-revoluţionară şi au fost aplicate aristocraţilor şi ruşilor albi. În lagăre mixte s-au petrecut scene de degradare umană de neînchipuit. Programe secrete, dublate de experienţe biologice, au continuat tot timpul în zone interzise.

Cel de al doilea scenariu de *brainwashing* elitist îl constituie Aiudul anilor 1961-1964. Brutalitatea şi violenţa cedează locul unor tehnici sofisticate care principial urmăresc aceleaşi obiective ca în perioada stalinistă.

***

Paralel cu cele două experienţe spectaculoase, unde sunt angajate vedetele rezistenţei anticomuniste, întreg poporul român e transformat într-un laborator de cobai unde se aplică un *brainwashing* de masă.

Activul de partid şi Securitatea vor fi artizanii lucrării, secondaţi de birocraţia statului şi aparatul cultural al ţării de la toate nivelele.

Modelarea psihicului şi a comportamentului este cea mai grea moştenire pe care ne-a lăsat-o dominaţia moscovită. Priveam la coloanele lungi care aşteptau apatice în faţa secţiilor de votare la 20 mai 1990. Am avut impresia că mă aflu înaintea feţelor inexpresive şi a privirilor goale a celor care plecau din Gherla la Canal acum patruzeci de ani.

Intervenţia minerilor într-un oraş de două milioane de locuitori, unde s-a acceptat cu resemnare teroarea bâtei, mi-a amintit de hipnoza şocului surpriză cu care începea demascarea la Piteşti.

Totuşi, sunt încredinţat că aşa cum *brainwashing*-ul de la Piteşti şi de la Aiud nu şi-a putut atinge scopul, în ciuda arsenalului de arme ultraperfecţionate folosite, neamul românesc îşi va regăsi sufletul şi va merge pe drumul învierii.

Experienţele dureroase prin care s-a trecut, care au costat nenumărate vieţi, au zdrenţuit suflete şi au consumat energii umane extraordinare ce au avut în timp urmările lor benefice.

Ceea ce a fost secretul unor categorii de iniţiaţi constituie un capitol captivant al fenomenologiei umane care ne va ajuta să răspundem la întrebările:

Cine suntem noi, oamenii?

Care este limita posibilităţilor noastre?

În acelaşi timp el ne va da un avertisment sever asupra a ceea ce ne putem aştepta de la un adversar care calcă cu cinism orice lege, orice principiu şi să ne înfăţişeze care este adevărata faţă a comunismului.

Nicolae CĂLINESCU

DE VEGHE

De fiecare dată când interesele ţării noastre sunt puse la îndoială ne manifestăm îngrijorarea.

La reuniunea de la Strassbourg a Uniunii Europene, preşedintele Franţei, în calitate de gazdă, a primit cu multă atenţie pe toţi reprezentanţii ţărilor participante, inclusiv pe preşedintele ţării noastre, Emil Constantinescu, rezervând preşedintelui Rusiei, Boris Elţîn, un zâmbet complice privind politica europeană.

A intrat de acum în istorie poziţia generalului de Gaulle faţă de tendinţa Statelor Unite de a ţine Franţa la distanţă de problemele ce privesc noua configuraţie a Europei, în timpul celui de al doilea război mondial, justificând această poziţie prin faptul că aportul Franţei la desfăşurarea războiului a fost de importanţă minoră şi deci i-a refuzat calitatea de partener cu egale atribuţii.

Acest gest al Statelor Unite faţă de Franţa l-a determinat pe de Gaulle la o apropiere de URSS, pentru a restabili un oarecare echilibru de forţe. Pe de altă parte, Statele Unite au mers până acolo încât au refuzat diviziei franceze, comandată de generalul Leclerc, să intre biruitoare în Paris.

Tensiunea a continuat, culminând cu retragerea Franţei din NATO şi evacuarea comandamentului militar, precum şi a trupelor americane stabilite pe teritoriul Franţei.

Sunt mai bine de treizeci de ani de atunci, dar în orientarea politică a celor doi aliaţi continuă divergenţa.

O dată cu reorganizarea comandamentului militar al NATO şi revenirea eventuală a Franţei în rândurile acestei organizaţii apar din nou divergenţe, Franţa condiţionând intrarea ei în NATO de atribuirea Comandamentului Naval Sud, al Mediteranei, unui european. Desigur, Franţa riverană era cea mai îndreptăţită a solicita această poziţie.

Acest deziderat francez, de a lua comanda Flotei a VI-a americane, a iritat puţin orgoliul prietenilor de peste ocean, care nu puteau concepe să transmită comanda celei mai puternice flote navale unei alte ţări, fie ea cea mai apropiată parteneră.

Preşedintele Jacques Chirac, moştenitor al gaullismului, îşi îndreaptă şi el privirile spre Est, ca odinioară de Gaulle, cochetând cu prietenul său Boris, pentru a contracara atitudinea fermă a Statelor Unite.

Apropierea Franţei de Rusia s-ar concretiza – după propunerea preşedintelui Chirac – prin instituirea unei trilaterale: Paris - Moscova, via Germania. Cu ce scop oare? Se sugerează, deocamdată, o consfătuire anuală a celor trei parteneri pentru a determina o politică europeană comună, cu asigurarea intereselor lor, care, *ipso facto*, nu va întârzia să lezeze interesele celorlalte ţări.

Interesele Rusiei sunt uşor de presupus, atunci când ea va decide, împreună cu cei doi parteneri, respectarea reciprocă a "legitimelor" lor interese. Anglia, invitată a participa la această alianţă de interese, a refuzat.

În ceea ce priveşte câştigul inerent al Rusiei, acesta ar fi recunoaşterea *de facto* a Comunităţii Statelor Independente, că Basarabia noastră, ca stat "independent", face parte şi ea din această comunitate. Interesele româneşti vor fi în mod normal afectate faţă de această nouă troică, fără a ignora că Rusia ne stă în coaste prin înfiinţarea artificială a Transnistriei, nou stat "independent", unde Rusia a masat cantităţi considerabile de armament şi trupe pentru a "garanta" existenţa acestui stat fantomă.

La acest pericol pentru noi se mai adaugă şi imixtiunea rusească în Republica Moldova – noua denumire dată Basarabiei – cu un preşedinte, Peter Lucinschi, axat pe linia Moscovei.

Iată ce înseamnă, pentru noi, apariţia noii trilaterale, unde cei trei îşi vor distribui interesele în detrimentul ţărilor limitrofe colosului moscovit.

Să admitem că fiecare ţară îşi apără, în primul rând, propriile ei interese, dar cine ar putea garanta că o compensare de interese acordate Rusiei cu asentimentul prietenei noastre de veacuri, nu vor interveni în detrimentul nostru – cu strângere de inimă – cu asentimentul Franţei?

Lărgind puţin sfera de conflicte care se ivesc între Franţa şi Statele Unite înspre Africa, unde americanii încearcă să se substituie Franţei, frecuşuri inerente în căutarea de noi debuşee, susţinerea de către americani a războiului din Rwanda, prelungit spre Republica Democrată Congo şi Congo Brazaville de o parte, şi conflictul din Afganistan, unde americanii îi susţin pe talibanii integrişti, iar Rusia pe comandantul Massoud, inamicul de ieri, sau petrolul din Kazahstan şi regiunea Caucaz râvnit de americani, vom înţelege mai bine scopul formării acestei trilaterale.

Care va fi atitudinea Franţei faţă de interesele Rusiei, având în vedere tendinţa americană de a o elimina din Africa?

Cum s-ar spune, "donnant, donnant". Prietenia multiseculară care leagă România de Franţa va rezista oare atunci când interese considerabile vor fi în joc?

Coliziunea între americani şi ruşi ne anunţă nelinişte, aşteptând ca Franţa să-şi precizeze preferinţa.

Responsabilii ţării noastre ar fi bine inspiraţi de a manifesta o vigilenţă activă faţă de contrarea acestei triple alianţe, de a nu o pierde din vedere, atunci când interesele noastre majore vor fi ameninţate.

Ne găsim şi noi, astăzi, în aceeaşi răspântie de alegere ca în preajma celui de al doilea război mondial, când nu mai aveam de ales decât între Germania şi URSS.

Interesele noastre vitale primează oricărui sentimentalism, oricărei tradiţii de orientare politică. Atunci când marile puteri se încaieră, noi, cei de talie mai mică, puţin consideraţi, să fim foarte atenţi, ca nu cumva schijele rătăcite să nu ne provoace răni, poate chiar fatale. Să stăm de veghe.

Din experienţa politică din preziua celui de al doilea război mondial să tragem învăţăminte, să nu ne găsim, din nou, de partea învinşilor, prin nepriceperea, inconştienţa sau lipsa de ataşament faţă de soarta ţării noastre.

Filon VERCA

ANTIROMÂNISM ŞI ANTILEGIONARISM

Ne referim la antiromânismul propagat cu înverşunare în cele peste patru decenii în Basarabia şi la campania defăimătoare pe care partidul comunist din România şi Securitatea au dus-o, cu aceeaşi îndârjire şi în aceeaşi perioadă de timp, în România, împotriva Mişcării Legionare.

Aparent sunt două probleme distincte. Analizând însă autorii, cauzele, metodele şi consecinţele rezultate, se evidenţiază anumite asemănări, care nu pot să nu frapeze.

Atât în Basarabia, cât şi în România, românii şi respectiv legionarii au fost consideraţi duşmanul nr.1.

Adversitatea Rusiei ce a ocupat Basarabia faţă de români se explică prin istoria relaţiilor ruso-române şi prin planurile Rusiei de a ocupa definitiv teritoriul dintre Prut şi Nistru. Toate mijloacele s-au folosit în acest scop: deportare, teroare, exterminare, rusificare etc.; şi peste toate acestea domnea campania antiromânească.

În România, partidul comunist şi Securitatea au dus faţă de legionari o luptă fără cruţare, pentru a-i defăima şi distruge. Aici explicaţiile sunt mai ample: Mişcarea Legionară, prin doctrina şi faptele ei, era profund anticomunistă; rezistenţa în munţi, în cei câţiva ani de după instalarea puterii comuniste, avea în componenţa ei multe elemente legionare – uneori majoritare. Mişcarea Legionară, prin sistemul de organizare şi fidelitatea faţă de crezul pe care îl propaga, era singura organizaţie politică capabilă să acţioneze eficace; ea avea în occident o organizaţie puternică şi activă. Toate aceste aspecte au determinat comuniştii români să îi aşeze pe legionari în fruntea inamicilor potenţiali. Ororile de la Piteşti, Gherla, Aiud şi alte locuri de detenţie – care depăşesc în cruzime şi umilinţă umană tot ce s-a cunoscut până acum –, folosite cu prioritate împotriva legionarilor, confirmă locul pe care Mişcarea Legionară îl ocupa în ierarhia duşmanilor comunismului.

O altă notă comună este aceea că centrala şi creierul luptei antiromâneşti din Basarabia şi antilegionare din România se afla la Moscova, de unde se elaborau planurile şi se pregăteau cadrele necesare punerii în aplicare a acestora. Pe lângă autohtonii din Basarabia şi România, care au fost instruiţi la Moscova, un număr însemnat de ruşi din cadrul KGB (NKVD) au funcţionat pe teritoriile româneşti pentru a dirija direct acţiunile respective. Nume ca Nicolski (general anchetator), Pantiuşa, Dulberger, Levy, Skoda şi multe altele sunt bine cunoscute din lucrările memorialistice. Este bine ştiută, de asemenea, preocuparea KGB (NKVD) de la Chişinău şi Moscova pentru studierea Mişcării Legionare şi anchetarea membrilor ei. Vârfuri legionare, rămase în Basarabia ocupată, au fost duse la Moscova şi anchetate luni în şir. Generalul anchetator Vinogradov, din capitala Rusiei sovietice, a consacrat mai multe şedinţe, interogându-l pe Eugen Cristescu – şeful serviciului secret al armatei române – asupra metodelor de educaţie şi luptă ale Mişcării Legionare.

Metodele folosite pentru denigrarea şi calomnierea românilor în Basarabia şi a legionarilor în România reprezintă o altă caracteristică comună, rezultat al aceleiaşi şcoli. Se ştie că din acest punct de vedere orânduirea ruso-comunistă şi-a demonstrat perfecţiunea. De la manuale şcolare (elementare, liceale, universitare), mijloace mass-media, teatru, scrieri literare, discursuri, dezbateri, până la defăimarea insidioasă, fotografii trucate, dovezi fabricate etc., întreg arsenalul a fost folosit.

În campania antiromânească din Basarabia, cuvântul "român" era pus alături de "fascist" (în scrieri sau discursuri) sau de "ţigan" (în limbajul omului de pe stradă). Academii şi instituţii au fost înfiinţate pentru a inventa teoria existenţei neamului moldovenesc, distinct de cel românesc. În istoria românilor, ruşii au preluat versiunea maghiară potrivit căreia coloniştii romani care s-au stabilit în Dacia ar fi fost hoţi şi criminali. Pentru a compromite perioada reîntregirii (1918-1940), România trebuia atacată direct prin ceea ce s-ar fi înfăptuit atunci pe pământul Basarabiei. Cuvinte ca "silnicie", "sclavie", "colonie a României", "cotropitorii români", "represalii sălbatice" etc. doreau să convingă că atunci a domnit o adevărată teroare.

Revenind în România, defăimarea Mişcării Legionare s-a făcut prin toate invectivele şi acuzaţiile ce se pot imagina: "bandă de asasini", "organizaţie teroristă de tip fascist", "agentură nazistă", "bandă de fraudatori", "falsificatori de bani", "oameni asasinaţi de legionari şi agăţaţi de cârlige în abatorul Bucureşti", "în perioada guvernării, legionarii au organizat cele mai odioase tâlhării", "rebeliunea, prilej de jefuire a cetăţenilor de către legionari" etc., etc. Filme şi seriale TV prezentau Mişcarea Legionară în cele mai denigratoare ipostaze (vezi învinuirea asasinării artistului Constantin Tănase de către legionari).

Revărsarea acestor denigrări (pe cele două teritorii), decenii în şir, dirijate într-un singur sens, va avea, fără îndoială, consecinţe în spiritul oamenilor; asupra acestora ne vom opri mai jos.

Aici este de semnalat o altă caracteristică comună: imposibilitatea de apărare sau de formulare a vreunei replici. Riscul era prea mare: pierderea libertăţii sau represiunile sub diverse forme.

După scurgerea a şase ani de la intrarea în epoca libertăţii de exprimare, se pot evalua consecinţele procesului de intoxicare a spiritului în întreaga masă a cetăţenilor. Ele sunt mai profunde decât ne putem imagina.

Recent, la Chişinău, într-o publicaţie se cerea "o luptă deschisă, la nivel de stat, împotriva ideologiei românismului", iar în alta se putea citi: "Ideologia românismului are caracter specific de genocid". La sate se mai găsesc destui ţărani care afirmă că le este frică să se unească cu România pentru a nu se repeta persecuţiile din anii 1918-1940.

Consecinţele rezultate din aceeaşi intoxicare (un fel de proces opus "spălării creierului") se constată în dreapta Prutului. Cum pot fi apreciate altfel afirmaţiile unor intelectuali cunoscuţi prin activitatea lor jurnalistică sau literară? Ne referim la scrieri sau declaraţii recente. Unul dintre aceştia afirmă că în Mişcarea Legionară au intrat toţi marginalizaţii societăţii din anii interbelici. Altul aşează Mişcarea Legionară alături de partidul "România Mare" al lui C.Vadim Tudor. Negarea caracterului anticomunist al Mişcării Legionare o face un redactor (stabilit în occident în august 1989) de la un post de radio în limba română din occident. Un alt intelectual readuce acuzaţia asasinării unor cetăţeni şi agăţarea lor în cârligele de la abatorul din Bucureşti (fapt dezminţit în scris, ulterior, de toţi salariaţii abatorului). Asemuirea asasinării premierului israelian Rabin cu contextul unor acte de violenţă legionare o face un pretins intelectual de frunte. Exemplele ar putea continua.

Tot ca un efect al anilor în care minciuna şi defăimarea au curs în torente, societatea românească (de pe cele două teritorii) apare acum divizată în două. Generaţia tânără, mai puţin influenţată de campania antiromânească şi antilegionară, este dornică şi receptivă la cunoaşterea trecutului şi a adevărului. În schimb, generaţia matură, educată şi crescută în perioada celor aproape patruzeci şi cinci de ani de putere şi propagandă comunistă, acceptă cu greu alte idei decât acelea care i-au fost atât de profund infiltrate în conştiinţă.

Astfel, generaţia tânără din Basarabia respinge cu tărie antiromânismul, teoria existenţei limbii moldoveneşti şi istoria falsă fabricată la Moscova. Ea este promotoarea unui viguros curent naţional. Mişcarea studenţilor şi elevilor din primăvara anului 1995 a dovedit-o.

În România, tinerii din noua generaţie încep să pună întrebări izvorâte dintr-o logică elementară. Ei au rămas surprinşi că în Mişcarea Legionară, calificată deseori drept "bandă de terorişti şi asasini", s-au aflat ca membri sau prieteni ai Mişcării personalităţi ca Mircea Eliade, Emil Cioran, Nae Ionescu, Petre Ţuţea, Constantin Noica etc., precum şi o întreagă generaţie de intelectuali şi studenţi din anii interbelici. Sau, vorbindu-se de crimele legionarilor, ei întreabă acum: de ce s-a tăcut mâlc şi se mai tace încă despre sutele de legionari asasinaţi fără judecată, în aceeaşi perioadă interbelică, de către statul de drept, care avea la îndemână legile, organele de anchetă şi justiţia ţării. Şi întrebările continuă, descumpănind pe cei mai înverşunaţi detractori.

Mişcarea tinerilor şi începutul luptei lor pentru stabilirea adevărului, pe cele două teritorii româneşti, par încurajatoare, dar drumul spre stabilirea adevărului în întreaga masă a cetăţenilor se arată greu şi lung; mai ales privind lucrurile prin prisma naţională în Basarabia şi prin cea politică în România.

În Republica Moldova, calea spre unire va fi deschisă atunci când marea majoritate a românilor basarabeni va fi vindecată de otrava antiromânismului ce le-a fost inoculat. Lupta lor nu este suficientă fără sprijinul guvernului român, îndeosebi pe linie culturală. La ora actuală Bucureştiul întreprinde prea puţin, privind cu teamă spre Moscova. Dar în Basarabia dezvoltarea culturală întâmpină greutăţi, publicaţiile şi editurile româneşti sunt în suferinţă; lipseşte un cotidian românesc – factori esenţiali în tratamentul românofobiei. Din nefericire, mulţi români din dreapta Prutului nu înţeleg care este adevărata dramă a românilor basarabeni, atitudinile unora având acolo rezultate descurajatoare.

În România, efectul neadevărurilor promovate decenii în şir înveninează actuala viaţă politică şi continuă să menţină istoria politică a anilor interbelici într-o nebuloasă, de care profită democraţii reconvertiţi.

În ciuda celor peste patru decenii de comunism, viaţa politică a României trebuie să preia elemente de continuitate din anii interbelici. Acest lucru este posibil numai dacă cunoaştem adevărul vieţii politice de atunci. Martori care ar putea să redea aspecte din acea epocă sunt tot mai puţini. Dar nimic nu ne împiedică să studiem acei ani. Presa timpurilor respective, publicaţiile politice de toate culorile, dezbaterile parlamentare etc. ne stau la dispoziţie. A ne transpune în acele timpuri – "să devenim noi înşine oamenii acelor vremuri" (aşa cum recomandă Tudor Vianu studierea trecutului) – este condiţia esenţială pentru a întocmi tabloul politic al acestei epoci, în toată veridicitatea lui.

Vom constata atunci că degradarea morală în unele domenii, şi mai ales în viaţa politică, are rădăcini mai vechi şi că numai îndreptându-le pe acestea vom crea condiţii pentru însănătoşirea reală a ţării.

Ştefan APARASCHIVEI

LUCA DUMITRESCU

Deşi singurul lui volum publicat a fost, de la primul până la ultimul vers, rodul anilor de închisoare, Luca Dumitrescu a frământat strunele lirei cu mult înainte de experienţa penitenciară. Prima poezie a publicat-o, ca elev, în revista "Liceul Sf. Sava", prin anii 1926-1927, sub pseudonimul L. Uliesteanu. În "Bilete de papagal", seria 1928-1930, îi apar versuri semnate D.G. Luca. Tot sub acelaşi nume colaborează, pe când era student (1930-1933), la "Cristalul", "Sepia" şi alte reviste tinereşti ale timpului. În primăvara lui 1933 ia parte la concursul "Techirghiol-Eforie" cu romanul "Hohotul". Câştigat de Mircea Eliade, cu romanul "Maitreyi", Luca Dumitrescu obţine o menţiune în cadrul aceluiaşi concurs. Între 1937 şi 1940 colaborează frecvent la "Universul literar" şi sporadic la "Vremea", "Adevărul literar" şi "Revista Fundaţiilor Regale". Fiind mobilizat de-a lungul întregului război, pe care îl face din Cuban până în Cehoslovacia, nu poate încheia contractul publicării unui roman, "Linii paralele", programat să fie tipărit la Editura "Universul literar".

În vremea studenţiei face parte dintr-un cenaclu, între membrii căruia se numărau Edgar Papu, Constantin Fântâneru, Alex. Bistriţeanu, pictorul Bob Bulgaru, Ştefan Teodorescu. Ca formaţie intelectuală, s-a integrat iniţial în spiritul Asociaţiei "Criterion", exponentă culturală a tinerei generaţii interbelice ilustrată de Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade, Constantin Noica, Petru Comarnescu, Pavel Costin Deleanu, Mihail Polihroniade, Petre Ţuţea etc. S-a aflat în raporturi de fraternitate intelectuală cu Emil Botta, Eugen Ionescu, Horia Stamatu, Arşavir Acterian, Mircea Nicolau. Împreună cu aceiaşi face parte, ceva mai târziu, din gruparea "Ideea românească", al cărei mentor şi fondator a fost Pavel Costin Deleanu şi, totodată, directorul revistei omonime. Fără să fi colaborat la "Ideea românească", Luca Dumitrescu a rămas ataşat grupului şi după anul 1936, când Eugen Ionescu se desparte de membrii lui, datorită orientării legionare pe care aceştia o îmbrăţişaseră, în pofida vederilor cu nuanţă de stânga ale viitorului dramaturg. Statornic prezent în rândurile Legiunii, Luca Dumitrescu participă fără preget la toate acţiunile ei. Arestat în 1948 pentru activitate anticomunistă şi condamnat la 20 de ani muncă silnică, rămâne, şi după eliberarea din 1964, acelaşi adversar lucid şi corect orientat al regimului instaurat deplin la 6 martie 1945. Fără să facă paradă de convingerile lui, participă la răsturnarea dictaturii ceauşiste şi îşi continuă în noua conjunctură strădaniile pentru redresarea societăţii româneşti.

Lirica lui prezintă o notă personală, pe care şi-o afirmă chiar în cadrul covârşit de influenţa celor doi mari creatori ai poeziei concentraţionare, Radu Gyr şi Nichifor Crainic. Amprenta pe care aceştia şi-au pus-o asupra celei mai mari părţi din producţia lirică a închisorilor nu numai că nu se găseşte în strofele lui Luca Dumitrescu, dar este concurată de o creaţie situată la polul opus discursivităţii înaripate, pusă în slujba fondului colectiv de teme şi sentimente, specifică celor doi. Or, tocmai valorificarea subiectivităţii poetului şi rezerva lui faţă de recurenţa obsesivă, din producţia imitatorilor lui Gyr şi Crainic, a motivului politic şi social, constituie personalitatea creaţiei lui Luca Dumitrescu, profilul singular şi originalitatea liricii sale. Versurile lui îşi caută un ascultător în propria-i sensibilitate, şi numai indirect îşi găsesc o rezonanţă în afară. Tematica lui este impregnată de o filosofie existenţială, pe care o împleteşte discret cu trăirile din planul lăuntric, preocupat numai de conformitatea ei cu stările pe care vrea să le traducă în vers. Lăsând pe ultimul plan aspectul senzaţional şi pitoresc al experienţei carcerale, refuză, de asemenea, să-şi enumere actele de martiriu şi eroism. Îşi mărturiseşte fără ocol aleanurile omeneşti şi deloc transcendentale şi nu acceptă conformismul unei conduite grijulii la efectul exterior, înclinată să culeagă aplauzele cuvenite de obicei eroismelor convenţionale. Editura "Cartea românească" îi publică în 1988 volumul de versuri "Hronicul racului", remarcabil prin aliajul dintre un tradiţionalism transfigurat, redus la esenţă, şi modalităţile de expresie specifice artei poetice contemporane. Bine primit de critica literară, a fost comentat cu elogii şi comprehensiune de Edgar Papu, Alexandru Piru şi Viorel Gheorghiţă.

Moare în primăvara lui 1990, la opt decenii de viaţă.

Poezia pe care o publicăm este inedită, Editura "Cartea românească" eliminând-o, din prudenţă, dintre poemele reunite în "Hronicul racului". "Moara morţii" este titulatura simbolică a închisorii Aiud.

Mircea NICOLAU

La moara morţii

Cu stele mari pe frunţi, ca nişte torţii
Ne-am adunat cu toţi la moara morţii.
Se tolănise-n ev monumental,
O pocitanie de ceas fatal,
La moara morţii aşteptând la rând
Te-nţeapă uneori un vis plăpând,
Care s-aşează-n tine ca o boală...
O amintire veche de prin şcoală,
O fată întâlnită undeva,
O mamă, un copil sau altceva,
Un şes, un sat, o casă, o livadă
Cu stupi blajini şi pomii de zăpadă
Ori îţi pofteşti vreo faptă la giudeţ...
La moara morţii, timpul n-are preţ.

Un râs naiv, săltând prin faţa porţii,
A dat cu tifla către moara morţii
Şi-a alarmat întreagă hardughia
"Cine-a-ndrăznit să tulbure vecia?"
Ocult, un gând făţarnic te descoase:
"Ce vânt subtil te-a mângâiat prin oase?"
Asculţi în sânge, ca la o fanfară,
Cum gâlgâie prin seve-o primăvară
Şi ochiul muced caută-mprejur
Un rest de piruetă de azur...
...Te-ntâmpină adulmecând peşcheşul
Doar vechiul Charon, ce-ţi aşteaptă leşul.
Te-ntorci cu sila care te cuprinde
Spre namila de timp ce tot se-ntinde
Şi drept prinos pentru atâta lene,
Îl scuipi admirativ între sprâncene.

Te roade-aici la inimă o taină:
Îţi simţi pe zile hoitul ca o haină
Pe care nu te-ncumeţi s-o arunci...
"La moara morţii ce-ai căutat atunci?"
A câta oară, izbucnind în şir,
Mânjii luminii dănţuie-n delir?
La moara morţii, soarele rămâne
Să degere pe prispă ca un câne...
...Doar luna, ca de lapte, cât un caş,
Surâde printre gratii buclucaş,
Stârnind prin cranii hărţi de ţări uitate
Şi-n foale, liste stranii de bucate...
.....
Întoarce-mi-te, îngere, pe-o rână
Şi-ncepe-ţi somnul candid din ţărână.

Ne-nghite zilnic, unul câte unul,
Neantul astringent ca alaunul.
În spaţiul miracol ce ţi-e dat
Te-agiţi de la un timp întunecat:
"La urma urmii, ce e moara morţii?"
"Un bobârnac şi ne-am cărat cu toţii!"
Te-ntorci spre cei care-şi aşteaptă rândul
Şi le strecori cu dibăcie gândul,
Îţi arde jarul sângelui călcâiul:
Se cade gestul, tu să faci, întâiul,
Ridici un braţ şi oglindit în minte,
Pari însăşi răzmeriţa-n oseminte.
Dar, dintre ei, se scoală unul, mare:
"Ce, mă, ţi-a luat-o mintea la plimbare?"
Surâzi buimac, n-auzi cum bucuroşi
Îţi cântă marşul, corbii cavernoşi.

PREOTUL GAVRIL ZOB

O nouă rană s-a deschis în trupul martirizat al Bisericii noastre ortodoxe şi al Legiunii Arhanghelului Mihail: preotul şi legionarul Gavril Zob ne-a părăsit din această viaţă, pe care şi-a dăruit-o în întregime valorilor supreme pentru care merită să fie trăită: lui Dumnezeu şi Bisericii Sale, Patriei, Neamului şi Familiei. Pentru toate acestea a luptat în cei 82 de ani ce i-a împlinit pe acest pământ, pentru toate a sângerat în adâncimile inimii sale. Şi dacă totuşi rănile se vindecă, ele nu dispar – rămân perene cicatricile. Ale preotului Gavril Zob rămân fără putinţă de uitare şi ştergere în inimile urmaşilor săi din familie şi ale prietenilor şi camarazilor săi de lupte şi suferinţe pentru idealul comun, în decursul a numeroase şi aprige decenii ce ne-a fost dat să le vieţuim.

Născut la 2 iunie 1915, în comuna Măgoaja din judeţul Cluj, într-o fruntaşă familie de ţărani, păstrători şi creatori de "legi şi datini" în satele româneşti, Gavril Zob a simţit din copilărie preoţia drept cea mai nobilă aspiraţie în cosmosul românesc. S-a îndreptat spre ea la străluciţa pe atunci facultate de teologie din Cernăuţii Bucovinei noastre, acum pentru a treia oară smulsă din trupul ţării. Or, în Bucovina sumanelor şi bundiţelor noastre etnice, specificul românesc creştea din solul ţării, firesc, cum creşte iarba şi codrul din cel mai sănătos pământ. Şi astfel, tânărul teolog originar din satul lui Pintea Viteazul a răspuns la chemările voievodale din piscul şi de sub poalele Rarăului, ca şi la îndemnul său lăuntric şi s-a încadrat în Mişcarea Legionară, rămânând toată viaţa lui un ostaş al lui Hristos şi un legionar al conducătorului oştirilor cereşti împotriva forţelor luciferice răzvrătite. Astfel a făcut cunoştinţă cu prima închisoare în prigoana criminală a regelui Carol al II-lea şi a politicienilor corupţi din anii nefaşti ce au dus la ciuntirea cruntă a trupului ţării, nici azi complet reîntregit.

Hirotonit în 1942 şi căsătorit cu credincioasa-i de o viaţă întreagă soţie şi preoteasă, Draga Brătulescu, a oficiat ca preot mai întâi la parohia Nucşoara din judeţul Hunedoara, iar după dezrobirea Ardealului de Nord la Gherla, atenuând cu activitatea lui spirituală fiorii reci ce-i provoca rostirea acestui toponim din cauza vestitei închisori de origine chesaro-crăiască de acolo. Şi cum la legionari lupta împotriva răului în lume se împleteşte firesc cu lupta pentru mântuirea neamului lor, satanizarea bolşevică a anilor postbelici nu putea să nu-l cuprindă şi pe preotul legionar Gavril Zob sub tăvălugul ei. A fost arestat în 1948, în "libertate" rămânându-i soţia şi doi copii: Mărioara, de cinci ani şi Dănuţ, de un an, astăzi amândoi oameni cu un prestigiu şi o poziţie socială bine statornicite datorită, în primul rând, forţei spirituale a mamei lor.

Detenţia şi-o execută în cea mai mare parte în cealaltă moştenire imperială, de la Aiud, unde, în vestita-i zarcă, împărtăşeşte mult timp celula – cercetată de zbiri şi de Iisus – cu poetul martiriului românesc şi legionar Radu Gyr, după ce a cunoscut şi ororile Canalului.

Revenind la Gherla în 1961, timp de un an trebuie să-şi câştige existenţa şi să-şi ajute familia efectuând munci necalificate. Reintegrat în preoţie, oficiază la Silivaş, la Hăşdate şi apoi este readus la Parohia Ortodoxă nr. 2 din Gherla. În aceşti ani iniţiază şi duce la bun sfârşit construirea a două lăcaşuri de închinare şi liturghisire, la Hăşdate şi Gherla, ultimul aşa-numita Biserică din parc, o adevărată catedrală. Nu s-a lăsat, de asemenea, până când nu a văzut cu iconostas şi biserica din satul său natal.

Activitatea oficială şi-a încetat-o în 1991, iar în 1993 a rămas văduv de vrednica-i preoteasă. Mutat la Cluj, pentru a fi mai aproape de copii, a continuat să participe la slujbe şi chiar să oficieze la penitenciarul Gherla şi în biserica din cartierul în care locuia. Înalta ierarhie, recunoscându-i meritele, i-a acordat cea mai înaltă distincţie bisericească, Crucea Patriarhală.

Şi astfel s-a stins, păşind demn în marea trecere, purtând crucea în fruntea unei oşti creştine, preotul Gavril Zob, în ziua de 31 august 1997. Bunul Dumnezeu să-l sălăşluiască cu dreptii!

Sebastian MOCANU

AU PLECAT, RĂMÂNÂND ÎNTRE NOI

ION PUŞCHILĂ

Prietenul şi camaradul nostru Ion Puşchilă s-a străduit şi a muncit îndeajuns pentru binele obştesc, ca să se fi achitat de toate îndatoririle şi să merite o reală recunoştinţă publică. Dar el făcea parte dintre cei ce îşi găsesc un rost în viaţă numai în slujba unei mari cauze, a unui ideal, dacă vreţi. Cât despre recunoştinţa publică, nu cred să se fi gândit vreodată la ea. Iar pentru binele altora, sau altfel spus, pentru binele ţării, vremurile potrivnice nu l-au lăsat să facă prea mult. Astfel încât, acum când trece pragul lumii de dincolo, sunt înclinat să cred că sufletul lui ia cu el amărăciunea pe care i-a lăsat-o lumea de aici.

Este destul de greu, după ce ai vrut să îmbrăţişezi o ţară întreagă şi ţi-ai proiectat gândurile departe în viitor, să te închizi, într-un fel, în tine, şi să-ţi găseşti o alinare în ambianţa familiei. Şi trebuie să spun că vocaţia lui de soţ şi de părinte i-a fost îndestulată cum puţini oameni au acest noroc. Aşa după cum nu multe familii au norocul de un asemenea părinte. Dar nu cred că afecţiunea şi devotamentul nemărginit de care s-a bucurat în sânul familiei au putut fi o mângâiere în strădania lui de a face cât mai mult pentru societatea românească şi de a nu fi fost lăsat să facă. Dar durerea lui de a nu i se fi îngăduit să-şi servească ţara în măsura în care ar fi putut şi era capabil, rămâne şi în sufletul nostru. Ion Puşchilă a fost dintre acei oameni – ceva mai mulţi în trecut şi ceva mai rari în prezent – care nu aşteptau să fie chemaţi de două ori ca să răspundă unei mari iniţiative, unei idei care promitea emanciparea naţiunii de servituţile ei, fie că veneau din afară sau reapăreau dinăuntru.

Este adevărat că la moartea cuiva există obiceiul să se rostească numai elogii şi să i se găsească numai calităţi. Dar nu ştiu pentru cine însuşirile acestui om n-au stat într-un contrast dramatic cu lipsa oportunităţilor de a şi le fi manifestat.

Viziunea lui de arhitect, pe cât era de amplă, în aceeaşi măsură se mula pe realităţi. Era, într-un fel, omul care visând îşi construia visele. Totul la el era verificat, proiectele lui exprimau o grijă de a ţine seama de surprizele lucrului care trebuie făcut şi de proprietăţile materialului, care mergea până la manie. La puţini artişti – căci Ion Puşchilă, deşi arhitect în puterea cuvântului, era poate în primul rând un artist – mi-a fost dat să văd o mai intimă îmbinare între frumos şi eficient. Lucrările care stau mărturie asupra dotării sale afirmă mai mult decât am afirmat eu despre el. Dar omul acesta era şi un mare prieten. Nu ştiu dacă voi putea uita chipul lui scăldat de lumină, zâmbetul înţelegător şi privirea blândă, blândeţea aceluia în care blândeţea este aproape un defect, şi răspunsul prompt, neocolit, pe care ţi-l da după ce te asculta cu o răbdare de înger, el care, cu cine nu-i sta la inimă, nu făcea eforturi să fie înger deloc.

Despărţindu-ne de el, ne apasă gândul că nu putem face acum mai mult pentru amintirea lui decât păstrându-i-o intactă până la capătul zilelor noastre. Dumnezeu să-l ierte, să-l odihnească şi să-l mângâie pentru toate neîmplinirile pe care i le-a pricinuit nedreptatea lumii, covârşindu-l cu dreptatea ce i se va face de-aici înainte, în vecii vecilor.

M.N.

SOFIA DINESCU

Prin plecarea Sofiei Dinescu din mijlocul nostru, Biserica biruitoare primeşte în rândurile ei încă una din legionarele de seamă. Poate prea multe în ultimii ani! Ar trebui să spunem că prezenţa ei, acum, în oastea puterilor de dincolo, ne aduce un spor de ocrotire şi lumină în lupta pe care o purtăm de atâta vreme împotriva răului, oriunde ar fi el. Dar când numărul acelora care au nevoie să fie sprijiniţi îl întrece pe al acelora care îi pot sprijini, iar omenescul din noi se lasă mai mult în seama ajutorului de aici, de pe pământ, decât în a celui aşteptat de dincolo de noi, plecarea ei ne descumpăneşte şi ne face să ne simţim mai singuri. Căci Sofia Dinescu a excelat în această preoţie profană, care nu se exprimă prin cărţi şi de la amvon, ci direct şi persuasiv, de la suflet la suflet. Fiind purtătoarea unor convingeri care nu purced din nimic altceva decât din învăţătura lui Hristos, ele îşi comunică substanţa mai puţin înscrisă în cărţi, cât mai mult întrupată în oameni. Or, ea răsfrângea, indiferent cât de expresiv, un temei ca venit din veşnicie. Deşi trăit în cadru laic, creştinismul pe care îl trăia mergea până la o adevărată călugărie, respirând însă naturaleţea şi bunul simţ.

A trecut prin toate vâltorile care i-au fost hărăzite Legiunii, rămânând la capătul lor aceeaşi camaradă leală, senină, cu intuiţia adevăratei căi, deschisă iniţiativelor rodnice şi neclintită în credinţa unei emergenţe naţionale. Era pătrunsă de realitatea Judecăţii de Apoi şi îşi lega propria mântuire de mântuirea neamului românesc. Nota ei superlativă sta în predispoziţia de a sluji întotdeauna ceva, începând cu semenii ajunşi la un impas sufletesc şi până la cei stăpâniţi de o aspiraţie supremă. Neprecupeţita ei disponibilitate era orientată de un instinct sigur al adevărului şi se dovedea susţinută de o voinţă inflexibilă. Pentru fervoarea străduinţilor ei, care făcea din sacrificiu un gest obişnuit şi din iubirea obştească o permanenţă, am fi mai prejos de numele pe care ne place să-l purtăm, dacă n-am transmite amintirea Sofiei Dinescu celor ce vor veni după noi.

M.N.

VALENTIN HOEFLICH

Este dureros faptul că numele acestui mare pictor a fost să apară în revista noastră cu prilejul morţii lui. Am fi vrut să i-l pomenim chiar în primul nostru număr, în cadrul mai amplu al unor consideraţii preliminare asupra artei plastice româneşti. Ceea ce oricum vom face, exprimându-ne şi atunci regretul că nu mai este printre noi.

S-a vorbit, deşi nu îndeajuns, în ultimii ani, despre artiştii plastici care au suferit, ei şi opera lor, ingerinţele exercitate de Partidul Comunist. Despre unii dintre ei nu s-a spus încă nimic. Printre aceştia trebuie să rostim cu deferenţa cuvenită numele lui Valentin Hoeflich, ca om şi ca slujitor al unui sever mod de a picta şi de a înţelege pictura. Arta lui se hrănea dintr-o sinceritate desăvârşită, încât mergea până acolo unde emoţia ajunge să se concretizeze în operă, îndepărtând din drumul ei orice artificiu. Sinceritatea lui nu era rodul unui efort de a elimina din meşteşug – căci era şi un meşteşugar, în cel mai bun înţeles al cuvântului – procedeul efectului exterior, procedeu care cucereşte retina, dar lasă sufletul indiferent. El se exprima direct pe sine fără, nici un efort, căci, incapabil să-şi pună o mască şi să apeleze la un fard, nu putea fi decât el însuşi.

Este încă o lacună a instanţelor care evaluează fenomenul plastic absenţa acestui pictor din galeriile celui mai important muzeu. Lucrările lui stau şi astăzi în subsol, aşteptând de ani în şir o punere în valoare. Vocaţia lui a fost certă de la primele manifestări în expoziţii de grup. Când unul dintre tablourile lui a apărut pe o simeză bucureşteană, acum şaizeci şi mai bine de ani, critica şi personalităţile competente în materie i-au profeţit o traiectorie de excepţie. Autorul abia împlinise douăzeci de ani şi călca pe urmele marilor maeştri ai deceniului al patrulea. În comentariile din jurul lui stăruia reflecţia: "Dacă la vârsta asta a ajuns să picteze aşa, ce lucruri splendide va face peste zece ani!". Pictorul nu şi-a deziluzionat admiratorii, dar steaua lui a trebuit să îşi capete strălucirea pe un cercontrolat de prostul gust pe care mizeria ideologică îl promovase la rangul de arbitru al artelor plastice, vitregie care s-a produs tocmai când evoluţia lui simţea nevoia unui cadru larg de împlinire.

Să mai spunem că la numai doi ani de la instalarea unor oameni de partid la conducerea sectorului de artă plastică, lui Valentin Hoeflich i s-a aplicat o epurare de doi ani. Iar după aceea, fără să se fi rostit o sentinţă publică împotriva lui, a avut parte de o epurare civilă pe viaţă. Pentru un pictor care trăieşte într-o societate instigată să îl trateze, dacă nu cu duşmănie, cel puţin cu suspiciune, şansele să îşi deschidă drum spre vârful ierarhiei sunt minime. Pentru că pictorul îşi nutreşte creaţia dintr-un contact permanent cu un public receptiv sau cel puţin cu o elită care are curajul să-i difuzeze insistent valoarea, se înţelege că un boicot al oficialităţii împotriva lui îi crează impedimente greu de biruit. Iar când această oficialitate supune societatea până la periferia ei, ca în cei cincizeci de ani de comunism, artistul, indiferent din ce domeniu, în loc să se bucure de cea mai mare libertate de realizare, devine un prizonier. Or, Valentin Hoeflich a respins cu energie şi consecvenţă acest prizonierat.

Prieten de nădejde şi om de fermă atitudine, adversităţile de care s-a lovit au o explicaţie foarte simplă: era legionar şi aşa a rămas până în ceasul din urmă.

M.N.

PERMANENŢE

Bucureşti, str. Plantelor nr. 9, sect. 2, tel./fax 6131102

Editor: FUNDAŢIA PROF. GEORGE MANU

Redacţia: Mircea NICOLAU – redactor-şef;
Cristian URSE – secretar de redacţie;
Nicolae NICOLAU, Radu CREANGĂ – redactori

Administraţia: Gelu GHEORGHIU

Culegere, corectură: Corina IALGOCZI, Valeriu VAŢEL

DIFUZARE – tel./fax 6131102